

vihar

KOROŠKA OSREDNJA KNJIŽNICA
"DR. FRANC SUŠNIK"
NA GRADU 1

2390 RAVNE NA KOROŠKEM

GLASILO GOZDNEGA GOSPODARSTVA SLOVENJ GRADEC P.O.

KONCESIJA

Na osnovi sprejetih zakonov so Gozdna gospodarstva Slovenije dobila izključno pravico za gospodarjenje z državnimi gozdovi za dobo naslednjih dvajsetih let. Ta pravica se nanaša na vse državne gozdove v posameznem gozdnogospodarskem območju.

Za pravno ureditev te, z zakonom dane pravice Gozdnim gospodarstvom, mora Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano pripraviti koncesijski akt. Z njim bodo urejene medsebojne pravice in obveznosti države, ki daje koncesijo za gospodarjenje z državnimi gozdovi in Gozdnih gospodarstev, ki to koncesijo sprejemajo.

Koncesija pomeni posebno pravico, ki jo daje država Gozdnim gospodarstvom za gospodarjenje z državnimi gozdovi.

Država podeljuje podobne koncesijske pravice za uporabo in gospodarjenje tudi z nekaterimi drugimi naravnimi dobrinami, kot so vode in podobno.

Gozdna gospodarstva pripravljamo 17. aprila pod pokroviteljstvom ministra za okolje in prostor, Pavla Gan-

tarja, javno posvetovanje. Na njem bodo ugledni strokovnjaki v svojih referatih pojasnili oziroma postavili okvire za podeljevanje koncesijskih pravic.

V našem slovenjegraškem gozdnogospodarskem območju je še vedno 16.000 ha državnih gozdov. Za te bo dobilo koncesijo oziroma pravico za nadaljevanje gospodarjenja v naslednjih dvajsetih letih naše Gozdno gospodarstvo. Ta pravica zagotavlja našemu podjetju temelje za uspešno gospodarjenje in razvoj v prihodnjih dveh desetletjih. Zagotavlja pa tudi zaposlitev in kruh vsem pri Gozdnem gospodarstvu. Zaposlitev je tudi dolgoročno zagotovljena našim invalidom, predvsem tistim, ki so se izčrpali pri delu v gozdarstvu. Vse navedeno pa pomeni tudi dolgoročno in trdno povezavo z našimi dobrimi in zanesljivimi poslovnimi partnerji.

Skupno se veselimo trdne in uspešne bodočnosti našega podjetja.

Hubert Dolinšek

Če bo letošnja največja slovensko cvetnonedeljsko butaro objavila znana Guinnessova knjiga svetovnih rekordov, naj jo predstavi še VIHARNIK. Naredili so jo fantje iz Zavrha nad Dobrno in je dolga 61,38 m. Ker je težka tri tone, jo je nosilo 47 fantov. Za njo so porabili tri traktorske prikolice vrbovih šib, suhlic in raznega zelenja. Nekaj vejevja so dobili pri čiščenju gozdov in tako hkrati opravili gozdu koristno delo. - Foto: F. Jurač

Program razvoja gozdov v Sloveniji

Državni zbor Republike Slovenije je 15. februarja 1996 sprejel PROGRAM RAZVOJA GOZDOV V SLOVENIJI. V njem je določena nacionalna politika sonaravnega gospodarjenja z gozdovi, usmeritve za ohranitev in razvoj gozdov ter pogoji za njihovo izkoriščanje oziroma večnamensko rabo.

S programom razvoja gozdov v Sloveniji so postavljeni temelji za ohranitev in razvoj vseh gozdov in njihovih funkcij. Upoštevana so naravne zakonitosti gozdnih ekosistemov, javni interesi, materialne možnosti države ter potrebe in interesi lastnikov gozdov.

V programu so nakazane tudi strokovne usmeritve pri sodelovanju z dejavnostmi, ki se z gozdarstvom srečujejo v prostoru.

Slovenija je s 53-odstotnim deležem gozdov tretja najbolj gozdnata država v Evropi. Gozd je bistvena prvina in sooblikovalec našega okolja, njegov varovalni in socialni pomen za vse ljudi pa postaja čedalje večji.

Gozdovi so za Slovenijo, ki nima veliko drugih naravnih virov, tudi gospodarsko zelo pomembni. Gospodarjenje z gozdovi je ob zagotavljanju ekoloških in socialnih funkcij gozdov usmerjeno v pridelavo kakovostnega lesa, ki je pomembna podlaga za razvoj lesne industrije, prav tako pa je dohodek od lesa pomemben za ohranitev in razvoj hribovskih kmetij in podeželja.

Ohranjeni gozdovi omogočajo tudi razvoj turizma in rekreacije, saj je privlačnost ohranjene gozdne krajine ena naših bistvenih primerjalnih prednosti.

Zaradi izpolnjevanja gospodarskih in socialnih funkcij gozdov je v nacionalnem interesu tudi dobro vzdrževanje in odpiranje gozdov z gozdnimi prometnicami.

Vse funkcije gozda lahko dobro opravlja samo zdrav, ohranjen in biološko pester gozd. Gospodarjenje z gozdovi naj bo sonaravno in naj temelji na naravnem pomlajevanju ter malopovršinskih in zmernih posegih.

Javni interes za dobrine gozda in gozdnate krajine nenehno narašča in narekuje takšno gospodarjenje z gozdovi, ki bo omogočalo ohranitev in povečevanje stabilnosti in kakovosti gozdov ter vseh njihovih funkcij ne glede na lastništvo.

Ravnanje z večnamenskim gozdom je mnogo bolj zapleteno, kot če nam gre samo za pridelavo lesa. Gozdnogojitveni ukrepi morajo biti premišljeni ter časovno in prostorsko usklajeni, dela pa kakovostno opravljena. Zaradi zagotavljanja ekoloških in socialnih funkcij imajo tudi zasebni gozdovi javni pomen, zato država zanje uveljavlja posebno pravno ureditev (varstvo), financira javno gozdarsko službo in lastnikom tudi prispeva k stroškom gospodarjenja z gozdovi.

Motnje pri gospodarjenju z gozdovi

V Sloveniji imamo okrog 300.000 lastnikov gozdov. Skoraj 9/10 (88,6%) lastnikov ima gozdno posest veliko do 5 ha, le dober odstotek (1,1%) lastnikov pa ima gozdno posest večjo od 20 ha.

Velika razdrobljenost gozdne posesti otežuje strokovno delo z zasebnimi gozdovi, hkrati pa pogojuje strukturno pestrost zasebnih gozdov. Majhnim gozdnim posestnikom gozd v gospodarskem smislu le malo pomeni in ne kaže dovolj zanimanja za vzgojo kakovostnih gozdov, poleg tega pa so manjši gozdni posestniki v splošnem slabo strokovno usposobljeni za delo v gozdu.

Stabilnost slovenskih gozdov v zadnjem obdobju zmanjšujejo številne naravne motnje. V zadnjih desetih letih ga je prizadelo kar pet zelo sušnih let, vetrolomi in žledolomi ter prenamnožitev podlubnikov.

Tudi onesnaženost zraka negativno vpliva na zdravstveno stanje in stabilnost slovenskih gozdov, zato je zmanjšanje onesnaženosti okolja prvi pogoj za uspešno sonaravno gospodarjenje z gozdovi.

Premalo usklajeni odnosi med rastlinskimi in živalskimi vrstami negativno vplivajo na stabilnost gozdov in posredno tudi na prirastek lesa. Preštevilna rastlinojeda divjad otežuje obnovo ciljnih drevesnih vrst, ponekod pa je naravna obnova, ki je pogoj za stabilni gozd, skoraj povsem onemogočena. Zelo so prizadeti zasmrečeni in zato biološko nestabilni gozdovi, kjer je divjad ena glavnih ovir za povečanje deleža listavcev.

Kaj predvideva PROGRAM na področju gojenja in varstva gozdov?

Razvoj gozdov mora temeljiti na načelih trajnosti, sonaravnosti in večnamenskosti. Takšnemu delu z gozdom ustrezajo malopovršinski

sistemi gospodarjenja, ki omogočajo prožno prilagajanje naravnim rastiščnim razmeram. Pri tem je zlasti pomembno ohranjati naravne populacije gozdnega drevja, ohranjati in vzpostavljati naravno pestrost ter krepiti lesno zalogo gozdov. Z nego v vseh razvojnih obdobjih oziroma oblikah gozda je treba pospeševati razvoj vitalnejšega in bolj kakovostnega drevja in tako povečati stabilnost in gospodarsko vrednost gozdov.

Usmeritve v gojenju gozdov:

- * z akumuliranjem prirastka je treba povečati lesno zalogo slovenskih gozdov;
- * drevesno sestavo in zgradbo je treba še bolj približati naravni;
- * na dobrih rastiščih je sonaravno in gospodarno vzgajati debelo in kakovostno drevje, ki daje gozdu mehansko in biološko stabilnost, ga bogati v pogledu opravljanja splošno koristnih funkcij in zagotavlja tudi gospodarske učinke gozdov;
- * v gozdove je treba z nego oziroma z odzemanjem dreves posegati zmerno;
- * večje površine enomernih sestojev je treba postopno preoblikovati v sestoje bolj raznolike zgradbe;
- * gozdove je treba obnavljati naravno in malopovršinsko, obnova s sajenjem pa je le izjemni ukrep v razmerah, ko gozda ni mogoče naravno obnoviti;
- * pri obnovi s sajenjem je treba uporabljati sadike rastišču primernih vrst in ustreznih provenienc.

Pri varstvu gozdov je pomembna stalna spremljava ogroženosti gozdov, pri tem pa moramo biti pozorni na naravne vplive in vplive, ki so posledica človekove dejavnosti.

Ukrepi varstva gozdov so:

- * zmanjšanje škodljivih emisij in drugih negativnih vplivov na gozd, kot so zniževanje podtalnice, neustrezna graditev infrastrukturnih objektov, odlaganje odpadkov v gozdu, moteče športno-rekreacijske dejavnosti, ipd.;
- * krepitev biološke stabilnosti s pospeševanjem raznovrstnosti rastlin in živali;
- * nadzorovanje in obvladovanje podlubnikov in drugih škodljivcev;
- * usklajevanje razmerja med rastlinskim svetom in divjadjo;
- * sanacija zaradi imisij poškodovanih sestojev;
- * preprečevanje in učinkovito gašenje gozdnih požarov.

Pridobivanje gozdnih dobrin

Načelo trajnostnega gospodarjenja z gozdom zahteva, da hkrati s pridobivanjem dobrin iz gozda skrbimo za njegovo dolgoročno ohranitev. To pomeni, da iz gozda skozi daljše časovno obdobje ne smemo jemati nobene dobrine v večjih količinah, kot je je gozd sposoben obnoviti. Z našimi ukrepi ne smemo zmanjševati biotske pestrosti gozda in oslabil splošno koristnih funkcij gozdov.

Med pomembnimi dobrinami, ki jih pridobivamo iz gozda so poleg lesa še gobe, divjad, plodovi, čebelji izdelki in različna zdravilna zelišča. Prizadevati si moramo za čim boljši izkoristek oziroma ovrednotenje lesa. Med omembe vrednimi poglavji v Programu razvoja gozdov je tudi poglavje: Financiranje gozdarstva. Tu govori, da so lastniki gozdov materialno odgovorni za izvedbo vseh potrebnih del v svojih gozdovih.

Država iz proračuna zagotavlja sredstva za delo javne gozdarske službe, poleg tega pa zaradi skrbi za splošno koristne vloge gozdov zagotavlja tudi povračilo za zmanjšanje donosov iz varovalnih gozdov ter prispeva lastnikom k stroškom gospodarjenja z gozdom. Sofinancira gozdnogojitvena in varstvena dela, obnovo gozdov poškodovanih po naravnih ujmah, redčenje drogovnjakov in premeno ter gradnjo in vzdrževanje gozdnih cest.

To je samo povzetek nekaterih pomembnih usmeritev iz Programa razvoja gozdov v Sloveniji, ki je bil objavljen v Ur. l. RS, št. 14, dne 8. marca 1996.

Tone Modic, dipl. inž.,
vodja odseka za gojenje in varstvo gozdov
na OE Slovenj Gradec

Mi pa hajdi... na Kočevsko

Stalno strokovno izobraževanje in prenos izkušenj na druge sta ideji, ki ju v gozdarstvu radi poudarjamo. Lani novembra smo si gozdarji krajevne enote Radlje ogledali gozdove na kočevsko-ribniškem območju. Naš cilj je bil ogled gozdne učne poti, seznanitev z zanimivostmi pragozda "Krokar" in dobiti osnovni vtis o prebiralnih sestojih v območju.

Kočevski gozdarji gospodarijo s 83.000 ha gozdov, od katerih je polovico v zasebni lasti. Prevladujejo dinarski gozdovi jelke in bukve. Za Kočevsko je značilen velik delež malodonosnih gozdov in grmišč. Zasebni gozdovi so precej razdrobljeni, saj ima povprečno en lastnik le 2 ha gozda.

Učna pot "Rožni studenec" je označena z zanimivimi markacijami, na katerih je upodobljena sova. Speljana je v krogu gozdarškega centra na Pristavi ob reki Rinži, skozi gozd do Mrzlega studenca in nazaj do Pristave. Je zelo primerna za približanje gozda šolarjem in drugim naključnim obiskovalcem. Nekaj podobnega bi lahko naredili tudi pri nas doma.

Pot smo nadaljevali po krajevni enoti Kočevske reke. Vodja enote, Janez Levstik, nam je predstavil delo gozdarjev v njej.

Pod vodstvom Mirka Peruška, ki je vodja gojenja gozdov za gozdnogospodarsko območje Kočevje, smo se vedno bolj bližali osrednjemu cilju naše ekskurzije - pragozdu "Krokar". Tone Jeznik nas je presenetil z izjavo: "Če danes vidim medveda, grem kar v penzijo!" Pri takšni njegovi omembi, nam je zastal korak. Toda pragozd s svojo skrivnostjo in lepoto nas je klical k sebi.

Prehod iz gospodarskega gozda v pragozd je postopen, vendar značilen. Čas tu nič več ne pomeni. Drevje v pragozdu preživi celo svojo dobo, tok življenja mu ne prekine nečakan človeški vplem. Drevesni orjaki v pragozdu umirajo stoje in se na istem mestu sesujejo vase. Sprva smo opazovali brez besed, pripombe so bile v stilu: "Kako kvalitetna bukev! Poglej ta čudoviti javor! Ta jelka pa ima 20 m³..." Po prvih vtisih je, s čudovitega razgledišča nad sotesko Kolpe, povzel besedo naš vodja Mirko. Pragozd "Krokar" je bil izločen iz gospodarjenja z letom 1892. Obsega 73 ha gozdov z nadmorsko višino od 900-1120 m, na apnencu in na dolomitu. Prevladuje združba dinarskega jelovega bukvoja. Živa lesna zaloga se giblje okoli 700 m³/ha (1984) 635 m³/ha, ogromno je odmrlega drevja (82 dreves oz. 66 m³/ha leta 1984). Vodja nas je opozoril na bogastvo rastlinskega in živalskega sveta, na pomen ohranitve vrst in njihovih energetskih povezav. Poudaril je vlogo odmrlega drevja. Mrtvo drevo je polno življenja, zadržuje vlago, izboljšuje prst. V pragozdu zasledujemo izredno pestrost lišajev, gliv, drobne zoofaune. Snovni in energetski to-

Mirko Perušek predstavlja sotesko Kolpe - Foto: J. Skerlovnik

kovi so močno različni od tokov energije in snovi v gospodarskem gozdu.

Nadaljevali smo pot po pragozdu, opazovali, vdihavali pragozdni zrak, vključili smo vse razpoložljive čute, zato ni čudno, da je naš Tone na vrhu grebena z razgledom po skalnatem pobočju najprej obnemel, pa takoj nato vzkliknil: "Medved, medved je." Gledal je nekam v skalovje. Bog ve, kaj vidi njetovo izostreno lovsko oko, sem si mislila. Vendar res! Tudi ostali so zagledali kosmatince. Še sreča, da se je počasi začel premikati, da sem ga končno zagledala tudi sama. Podajali smo si daljnogled in roke so se kar malo tresle od navdušenja, da vidimo mogočno zver. Ne vem, če so se komu tresle tudi hlače. Sicer pa je bil medved - pogosta "domača žival" na Kočevskem (tako ga je imenoval naš vodja), kar precej oddaljen od

nas. Kosmatinec se je že zdavnaj skril našim očem, ko smo še kar stali vrh skalovja. Po srečanju z medvedom smo vsi ugotovili, da je sedaj Tone Jeznik pa zares zrel za upokojitev. Izpolnila se mu je želja, da je v naravnem okolju videl tudi medveda. Tako je kočevska mrcina vzrok, da naša šefica Tonka slabo spi, ker se boji, da ostane še brez enega revirnega gozdarja.

Pod vtisi srečanja z medvedom smo nadaljevali s programom. Pragozd smo zapuščali obogateni z novimi spoznanji. Domislila sem se stavka: "Narava ostaja v malem in velikem skrivnost tudi za najbolj pametnega!", ki ga je na Pohorju navedel Tone Jeznik. Opredelitev o skrivnostnosti narave še kako velja ravno za pragozd.

Pot smo nadaljevali do Drage. V prebiralni gozd, ki je bil tretji in zadnji cilj naše ekskurzije, smo prispeli, ko se je dan že skoraj poslovil. Kljub mraku smo lahko videli, da kočevski gozdarji uspešno prebiralno gospodarijo. Z odkazilom istočasno negujejo, pomlajujejo, vzdržujejo prebiralno strukturo in izkoriščajo gozd. Vodja nas je opozoril, da ugotavljajo, da na Kočevskem tudi smreka uspešno reagira, če je bila poprej dolgo pod zastorom. Ta lastnost sicer velja za jelko.

Že kar malo utrujeni in polni vtisov smo zapustili gozdno okolje. Dan je bil strokovno bogat, lovsko-ljubiteljsko popestren in zaključen z Milanovo izjavo: "Na Kočevskem pijejo na medvedovo zdravje, na Koroškem pa pijemo na njegovo smrt." Ubogi medvedi, ki nič hudega sluteč, zaidejo na področja, kjer niso zaželeni.

Jerneja Čoderl, dip. inž. gozd.

Učna ura v pragozdu - Foto: J. Skerlovnik

Sodelovanje z gozdarji

Pred desetimi leti smo se skupaj z gozdarji odločili, da v bližini naše šole uredimo MALO GOZDNO UČNO POT. Gozdnato zaledje za našo šolo se nam je zdelo za to zelo primerno.

Gospod Gorazd MLINŠEK, dipl. ing. gozdarstva je prevzel mentorstvo in z nami tesno sodeluje že vseh deset let.

Ob naravoslovnih dnevih vodi učence po Gozdni učni poti in jim predstavlja gozd kot življenjski prostor, ki nas varuje. Če je potrebno, pripelje tudi druge gozdarje.

Več let prihaja na našo šolo tudi gospod Andrej ŠERTEL, dipl. ing. gozdarstva. Kot zunanji sodelavec pomaga pri izvedbi naravoslovnih dni za 4. razrede. Gozdarji skrbijo za obnovo, nego in varstvo gozdov.

Trudijo pa se tudi, da bi gozdove vzljubili in ohranili naš mladi rod.

Želimo, da bi še naprej tako uspešno sodelovali z gozdarji Zavoda za gozdove Slovenije (Območna enota Slovenj Gradec) in GG Slovenj Gradec.

Mentorja:
Rozika Vogel,

Jože Kamnik, pomočnik ravnatelja

ECO projekt: GOZD

Marca 1993 se je Slovenija vključila v evropsko mrežo ZDRAVIH ŠOL. Ta projekt teče pod pokroviteljstvom Svetovne zdravstvene organizacije (Evropskega urada), Evropskega sveta in Komisije evropskih skupnosti. Vključenih je veliko evropskih držav.

Strokovnjaki s področja zdravstva in šolstva že dolgo opozarjajo, da ima šola zelo pomembno vlogo pri razvoju učencev v zdrave, celovite osebnosti.

Z ustreznim načinom dela pri pouku, s pestro izbiro krožkov in drugih dejavnosti, s sproščenimi medsebojnimi odnosi, lahko šola dobro vpliva na počutje in zdravje učencev. Navaja ga na zdrav način življenja in na aktivno preživljanje prostega časa. Prav to pa so med drugim tudi cilji projekta Mreže zdravih šol. Vključenih je 12 šol iz Slovenije, med njimi tudi II. OŠ v Slovenj Gradcu in OŠ Prežihovega Voranca Ravne na Koroškem.

V okviru ZDRAVE ŠOLE potekajo na naši šoli različne dejavnosti. Ena takih je tudi EKO projekt "GOZD", ki ga uresničujemo s pomočjo naše Gozdne učne poti in na naravoslovnih dnevih.

Pri tem nam pomagajo gozdarji, predvsem gospod Gorazd Mlinšek, dipl. ing. gozdarstva in gospod Andrej Šertel, dipl. ing. gozdarstva. Z njuno pomočjo učenci odkrivajo že znane in neznane skrivnosti in zanimivosti gozda. Spoznajo ga kot zelo pomemben življenjski prostor. Poučijo se, kako pomemben je gozd za naše zdravje in kako se moramo vsi truditi, da bomo gozdove očevali še za poznejše rodove.

V sredo, 20. marca 1996 je našo šolo obiskal g. dr. David Rivetti, vodja oddelka za promocijo zdravja pri svetovni zdravstveni organizaciji.

Med drugim smo mu predstavili tudi naš projekt o gozdu. Ogledal si je del filma, ki smo ga posneli na Gozdni učni poti, fotoreportažo o naravoslovnem dnevu v gozdu, izročili pa smo mu tudi izvod našega šolskega glasila Samorastnik, ki v celoti zajema prispevke učencev o njihovih doživljajih v gozdu in naravi.

Še nekaj misli, ki so jih zapisali učenci:

- Gozd mi veliko pomeni. Daje nam čist zrak, les in plodove. Je naše največje naravno bogastvo.

Željko Radič, 3.c

- Zelo rada hodim v gozd. Tam se naužijem čistega zraka, poslušam žvrgolenje ptic, se sprehodim in sprostim.

Nevenka Razbornik, 3.a

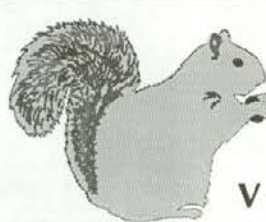

- Gozd je moj prijatelj. V njem se lepo počutim. Zelo sem žalostna, če v gozdu najdem divje odlagališče odpadkov. Želim si, da bi vsi varovali naravo.

Adrijana Rojko, 3.c

- Ljubezen, toplina, čist zrak! Na vse to se spomnim, ko razmišljam o gozdu. Rada imam zeleno naravo, travnike, mogočna drevesa s košatimi krošnjami, visoke in vitke smreke.

Vesna Oprešnik, 3.c

V GOZDU JE LEPO

V GOZDU JE LEPO,
TAM DREVEŠA RASTEJO
NA NJIH PTIČKI POJEJO.

TAM ŽIVALI IMAJO SVOJ MIR
LE VČASIH JIH KAJ SPRAVI V DIR.
TAM JE ČIST ZRAK,
KI GA LAHKO UŽIVA VSAK.

Katja Lipovnik, 4.a

KAKO JE POSLOVALA KGZ LEDINA V LETU 1995

Koncem meseca februarja sprejemajo vsi gospodarski subjekti zaključne računa in ob tem ocenjujejo poslovanje v preteklem letu. Upravni odbor Ledine je obravnaval poslovne rezultate preteklega leta na svoji zadnji seji in je ob tem sklenil, da bi bilo prav, da se objavijo v Viharniku. Na ta način bodo vsi člani zadruga - kar 396 jih je - podrobneje seznanjeni, kako je zadruga poslovala v lanskem letu.

Finančni rezultat poslovanja nam prikazuje sledeča tabela:

v 000 SIT

Bilančna postavka	Realizacija 1-12/94	Plan 1995	Realizacija 1-12/95	Indeks	
				5:2	5:4
1	2	3	4	5	6
I. PRIHODKI					
A. POSLOVNI PRIHODKI	795.882	938.300	916.027	115	98
1. Prihodki od odkupa	24.577	24.600	28.449	116	116
2. Prihodki od prodaje trg. blaga	768.144	910.000	883.323	115	97
3. Drugi poslovni prihodki	3.161	3.700	4.255	135	115
B. PRIHODKI FINANCIRANJA	9.171	8.700	9.868	108	113
C. IZREDNI PRIHODKI	18.273	16.000	5.555	30	35
SKUPAJ PRIHODKI	823.326	963.000	931.450	113	97
II. ODHODKI					
A. POSLOVNI ODHODKI	784.786	926.900	905.137	115	98
1. Materialni stroški	17.309	21.800	18.737	108	86
2. Amortizacija	5.664	6.600	6.811	120	103
3. Nematerialni stroški	29.425	33.700	36.245	123	108
4. Plače in regres	62.028	71.300	71.606	115	100
5. Zmanjšanje vrednosti zalog	5	-	-	-	-
6. Nabavna vrednost prod. blaga	670.328	793.500	771.738	115	97
B. ODHODKI FINANCIRANJA	16.556	15.500	16.896	102	109
C. IZREDNI ODHODKI	19.446	16.000	7.459	38	47
SKUPAJ ODHODKI	820.788	958.400	929.492	113	97
DOBIČEK	2.538	4.600	1.958	77	43

Ker se v letošnjem letu izteka mandat izvoljenim članom organov upravljanja zadruga, bo med letom opravljena tudi revizija poslovanja, ki jo zahteva Zakon o zadrugah. Prav tako bo konec meseca marca sklican redni občni zbor vseh članov zadruga, kjer se bomo pogovorili o poslovanju zadruga v preteklem letu in sprejeli odločitve za vnaprej.

Zadruga je torej svoje poslovanje sklenila pozitivno z dobičkom, ki sicer ni ravno visok, kaže pa na to, da je možno tudi v sedanjih težkih pogojih gospodarjenja pozitivno poslovati. Zadruga še najbolj tepe pomanjkanje lastnih obratnih sredstev, tako da mora velik del zalog vzdrževati s tujimi viri. To povzroča prekomerne stroške financiranja, saj bi tako lahko bil dobiček bistveno večji, če bi pokrivali vsaj 50% obratnih sredstev z lastnimi viri. Ta odstotek pa je vsega ca. 20%, zato bo potrebno tudi v bodoče posvečati posebno pozornost krepitvi lastnih obratnih sredstev.

Ivan Glasenčnik, predsednik zadruga

KAPNIKI HUDE LUKNJE

Huda luknja nudi različne vrste kapnikov. V ozki soteski nudi lepe ledene sveče, ki pa s pomladjo izginejo.

Vsako leto so torej nove kreacije, ki jih opazujemo pri prehodu te soteske. Stalnejšega značaja pa so kapniki v jami Hude luknje.

Besedilo in foto: R. Jeromel

V nasprotju s prepričanjem mnogih, trave niso trajnice. Ruša se namreč obnavlja s cvetenjem in smenitvijo trav, metuljnic in zeli. V tem primeru pride v tla velika količina semen. Po švicarskih raziskavah celo 33.000 kalivih semen na kvadratni meter. Tak naravni način obnove ruše omogoča košnja po cvetenju. Pri intenzivni rabi travinja pa opravimo košnjo že v času bilčenja ali latenja trav. V tem primeru trave ne semenijo in se zato ruša ne more naravno obnavljati. Z intenzivnejšo rabo so povezani tudi drugi agrotehnični ukrepi. Predvsem so to: povečana uporaba mineralnih in organskih gnojil in s tem pogosto povezano enostransko gnojenje s posameznimi hranili, višina košnje, previsoka ali prenizka obremenitev pri paši. Posledica je spremenjena sestava travne ruše. Nekatere zaželjene vrste trav, metuljnic in zeli odmrejo. V ruši se pojavijo prazna mesta, ki jih kmalu zapolnijo nezaželjene rastline - pleveli. Z opazovanjem travne ruše in pravičnim ravnanjem lahko te vzroke zapleveljenosti odpravimo. Manj uspešni pa smo, če so vzroki zapleveljenosti suša, pozeba, škodljivci ali bolezni.

Če torej ugotovimo, da je ruša na našem travniku zapleveljena ali prerodka in zato nimamo dovolj visokih in kvalitetnih pridelkov, poskušamo najprej ugotoviti in če se da odpraviti vzrok zapleveljenosti.

Da bi potem lahko izboljšali sestavo ruše, se odločimo za enega od načinov obnove travne ruše.

Na boljših zemljiščih se pogosto odločamo za preoravanje in ponovno setev travno deteljnih mešanic. Ta ukrep je sorazmerno drag, le deloma učinkovit in predvsem na plitvih, kamnitih tleh in v strmini ga ni mogoče uporabiti. Zato se vedno bolj uveljavljajo različni drugi

(nadaljevanje na str. 6)

(nadaljevanje s 5. str.)

načini vsejavanja trav, detelj ali kompleksnih travno deteljnih mešanic v rušo. Tudi tu obstajajo različne metode: od ročne setve in nato paše, da živina seme zadela v zemljo, ročne setve in valjanja, do v zadnjem času že dokaj razširjenih specialnih sejalnic za vsejavanje v travno rušo. Ker tudi ti postopki obnove ruše niso poceni, se moramo nanje temeljito pripraviti in priporočene agrotehnične ukrepe dosledno izvajati.

Za uspešno setev so najpomembnejši ukrepi:

- čas vsejavanja

Vsejavanje v rušo bo uspešno, če bodo tla dovolj vlažna za vznik in rast sejančkov. Najboljše rezultate dosežemo s setvijo zgodaj spomladi (še zlasti na zelo redki ruši) ali pa takoj po prvi košnji ali paši. Če je preko leta dovolj padavin so zadovoljivi tudi rezultati poletne setve, še zlasti, ker takrat stara ruša raste počasneje kot spomladi. Setev detelj in njihovih mešanic po koncu avgusta ni primerna, ker se te pred zimo prešlabo ukoreninijo in zato odmrejo. Lahko pa vsejavamo še trave in žita;

- priprava ruše na vsejavanje

Ker je stara ruša mladim, komaj vzniklim rastlinam hud konkurent za vlago, hranila in še zlasti svetlobo, moramo pred vsejavanjem kar najbolj zmanjšati to njeno sposobnost. To storimo s pripravo ruše na setev tako, da jo zelo v živo popasemo (strnika naj bo visoka le 2-3 cm). Pašo opravimo s plemenskimi telicami ali presušenimi kravami. Na tako nizki ruši se dobre molznice ne morejo dovolj napasti. Kadar rušo pripravljamo na setev s košnjo, jo spomladi dobro pognojimo z dušikom, jo pokosimo teden dni kasneje in nižje kot običajno. Vsejavanje opravi mo takoj po košnji.

Ruše pred setvijo ne gnojimo, še zlasti ne z dušikom. Z dodajanjem mineralnih gnojil v vrste ob seme, kar omogoča sejalnica Hunters, pa dosežemo še boljše preskrbljenost mladih

(nadaljevanje na str. 7)

Pridelovanje jedilnega krompirja

Krompir spada v Sloveniji med najpomembnejše poljščine. Tako mesto si je krompir dobil predvsem zaradi velike reprodukcijske sposobnosti, saj nam povrne posajeno seme z 10-20 kratnim pridelkom. Pridetek 30, 40 ali več ton na ha je možno doseči, če upoštevamo oz. izpolnujemo določene pogoje.

1. Kolobar

Krompir je rastlina, ki samo sebe izredno slabo prenaša, zato ga moramo v kolobar uvrstiti tako, da pride na isto njivo enkrat na štiri leta, izjemoma enkrat na tri leta. S pravilnim kolobarjenjem zmanjšamo okuženost tal s številnimi boleznimi in škodljivci, ki napadajo gomolje. Najboljši predposevek za krompir so žita.

2. Priprava zemlje in gnojenje

Krompir potrebuje ves čas svoje rasti, t.j. od sajenja do izkopa, rahla in vlažna tla. Taka tla omogočajo hitro rast kalčev in korenin, dobro ukoreninjenje ter enakomerni vznik.

Za dobro proizvodnjo je izrednega pomena, da težka in težja tla v jeseni pognojimo in podorjemo z dobro preležanim hlevskim gnojem in to v količini 25-30 t/ha. Tu so izjema lahko lahka peščena tla, na katerih lahko prej omenjeni postopek postorimo spomladi. Poleg hlevskega gnoja moramo gnojiti ob setvi tudi z mineralnimi gnojili.

Priporočljive so naslednje gnojilne norme:

	dušik (N) v kg/ha	fosfor (P ₂ O ₅) v kg/ha	kalij (K ₂ O) v kg/ha
- zgodnji krompir	100 - 140	110 - 150	160 - 260
- pozni krompir	140 - 200	110 - 150	200 - 300

3. Priprava gomoljev in saditev;

Praviloma se že v jeseni odločimo, katero sorto krompirja bomo pridelovali in za kakšen namen. Za saditev uporabljamo vedno zdrav, kakovosten, potrjen smeenski krompir, ki ima manj kot 10% okužb z nevarnimi virusi.

Ena od izredno pomembnih priprav semen za saditev je siljenje krompirja. S siljenjem pričnemo mesec pred sajenjem. Gomolje je pri siljenju potrebno položiti v plitve zaboje in prostor osvetliti (naravna ali umetna svetloba) ter dvigniti temperaturo od 4°C na okoli 20°C. S tem toplotnim šokom dosežemo, da odžene več očesc.

Nekaj dni to temperaturo še ohranjamo, ko pa se pokažejo kalčki, jo postopoma znižujemo. Pred saditvijo pa je potrebno gomolje ohladiti na 5 - 7°C.

S siljenjem dosežemo, da krompir vzbudimo, oz. da poženejo kalčki dolžine 2-5 cm. Tako pripravljen gomolj je pripravljen za saditev.

4. Sajenje

Krompir je potrebno saditi natančno. Globina sajenja krompirja je odvisna od številnih dejavnikov, zato je težko reči, kakšna je najprimernejša.

Glede na debelino zemeljske plasti, ki pokriva gomolje, ločimo naslednje globine sajenja:

- plitvo sajenje 0 - 2 cm
- srednje globoko sajenje 2 - 5 cm
- globoko sajenje več kot 5 cm

Na splošno lahko za globino sajenja krompirja upoštevamo naslednja pravila:

- čim drobnejši so semenski gomolji, čim težja so tla, tem plitveje sadimo,
- plitvo sajenje je priporočljivo v primeru, ko sadimo gomolje z zmanjšano vitalnostjo (fiziološka starost, obtrgovanje kalčkov, slabo skladiščenje), pri nizki temperaturi tal,
- globokega sajenja se v naših razmerah ne uporablja.

Medvrstna razdalja se prilagaja strojem, ki jih imamo na razpolago. Priporočena medvrstna razdalja je od 67-75 cm. Razdalja med gomolji v vrsti pa je odvisna od medvrstne razdalje, debeline gomoljev in željenega števila stebelj na m².

Pridelovanje jedilnega krompirja je zaželeno imeti na m² 15-20 stebelj. Tako gostoto lahko dosežemo, če posadimo na m² 4,5 gomolja debeline 35-45 mm. Pri medvrstni razdalji 70 cm je potrebno v vrsti saditi gomolje na razdalji 32 cm.

5. Varstvo krompirja

ČAS UPORABE	ŠKODLJIVCI, PLEVELI	PRIPRAVEK IN ODMEREK NA HA
pred sajenjem	strune, ogerci, bramor	VOLATON G-5 80-100 kg
takoj po sajenju	široko in ozkolistni pleveli	RACER 1L STOMP 4 L STOMP 4 L SENCOR 0,1 kg
takoj po sajenju	širokolistni pleveli	SENCOR 1-1,5 kg PROMEPIN KS 50 2,3 kg
takoj po vzniku	širokolistni pleveli	SENCOR 0,75 kg
takoj po vzniku, krompir največ do višine 10 cm	ozkolistni pleveli: enoletni večletni	FUSILADE 1,2-1,5 L FUSILADE 3,5 L

IZBOR PRIPOROČENIH JEDILNIH SORT KROMPIRJA

Zgodnje in srednje zgodnje sorte

- ULSTER SCEPTER je bela sorta, kožica svetlo rjava, gomolji podolgovato ovalni, veliki, rodovitnost srednje velika. Za sorto se priporoča zgodnji ročni izkop.
- MARIS BARD - barva mesa in kožice bela, gomolji okroglo ovalni. Ta sorta krompirja je zelo okusna in da velik pridelek pri zgodnjem izkopu.
- PRIMURA - barva mesa svetlo rumena, kožica rumena, gomolji ovalni in veliki. Sorta je občutljiva na krompirjevo plesen, primerna za poletno in jesenski uporabo.
- JAERLA - barva mesa svetlo rumena, kožica svetlo rjava, gomolji so ovalni in veliki. Sorta je nagnjena k gomoljkasti kalitvi, zato jo je treba saditi v dovolj ogreto zemljo.
- ADRINDA - meso svetlo rumeno, kožica rumena, gomolji podolgovato ovalni. Sorta je izredno okusna in vsestransko uporabna.
- RESY - meso svetlo rumeno, kožica svetlo rjava, gomolji ovalni in veliki. Sorta je odporna in okusna ter vsestransko uporabna.
- KRESNIK - bela sorta s svetlo rjavo kožico, gomolji podolgovato rogljičasti. Sorta je primerna za vrtničkarje in ročni izkop.
- JANA - bela sorta z rjavo rumeno kožico, gomolji močno podolgovati. Sorta je primerna za vrtničkarje - zgodnji krompir za pečenje.
- CONCORDE - barva mesa in kožice rumena, gomolji podolgovato ovalni, gomolji se ne razkuhajo.
- CORINE IN PREMIERE sta sorti s svetlo rumenim mesom in rumeno kožico, gomolji ovalni. Obe sorti sta primerni za pomfrit.

Srednje pozne in pozne sorte

- ROMANO - belo meso, kožica rdeča, gomolji srednje veliki in okroglo ovalni. Dobra jedilna sorta, ki se dobro skladišči.
- COSMOS - barva mesa svetlo rumena, kožica rumena, gomolji ovalni in veliki. To je sorta, ki daje visoke pridelke in je dobra jedilna sorta.
- FRISIA - bela sorta z rumeno kožico, gomolji ovalni. Vsestransko uporabna sorta, odporna na virusne bolezni.
- CORNADO - meso svetlo rumeno, kožica rdeča, gomolji podolgovato ovalni. Sorta se dobro skladišči.
- KONKORD - barva mesa svetlo rumena z rdečo kožico, gomolji podolgovato ovalni in veliki. S to sorto je možno dosegati visoke pridelke v različnih klimatskih pogojih.
- SANTE - barva mesa in kožice je svetlorumena, gomolji ovalni, vsestransko uporabna sorta, zelo odporna na bolezni.
- DESIREE - svetlorumena sorta z rdečo kožico, gomolji podolgovato ovalni in veliki. Sorta je vsestransko uporabna, primerna za ozimnico in skladiščenje.
- AGRIA - meso izrazito rumene barve, kožica rumena, gomolji veliki in podolgovato ovalni. Sorta je odlična za pomfrit in čips.
- BRIGHT - bela sorta z rumeno kožico, gomolji veliki, dobra jedilna sorta, primerna tudi za pomfrit in predelavo.
- KENNEBEC - bela sorta s svetlo rumeno kožico, gomolji okroglo ovalni in zelo veliki, dobra jedilna sorta, občutljiva na plesen in udarce.
- FIANA - barva mesa krem bela, kožica rumena, gomolji ovalni, veliki, pozna vsestransko uporabna sorta.

P.B.

(nadaljevanje s 6. str.)

rastlinic s hranili in tudi tako zmanjšamo konkurenco stare ruše;

- raba ruše po vsejavanju

Za dober razvoj mladega posevka je pomembno, da tudi po vsejavanju poskrbimo, da stare rastline v rasti preveč ne prehitijo in zasenčijo sejalečkov. To konkurenčno sposobnost uspešno odpravimo z zgodnjo rabo ruše. Zato jo moramo po vsejavanju popasti že pri višini 10-2 cm ali pa jo pokositi pri višini 20 cm. Da bodo sejalečki imeli dovolj svetlobe za nemoten razvoj, opravimo tudi naslednje rabe ruše v letu setve na tej višini.

Če tega ne bomo storili, bo uspeh setve slab in bo boljše in ceneje, da se za tak postopek izboljšanja ruše sploh ne odločimo. Za dosejavanje travne ruše porabimo običajno 20-25 kg travnega semena ruše, vrste tal, gnojenja, intenzivnosti in načina rabe. Uporabimo lahko kompleksne travno deteljne mešanice ali pa le določene vrste ali sorte trav ali detelju.

Pri sejalnica, ki omogočajo odlaganje mineralnega gnojila v vrste ob semenu, gnojimo ob setvi z 200 kg NPK 15-15-15 na hektar.

Na Koroškem bomo tudi letos opravljali obnovo in dosejavanje travne ruše s sejalnico Hunters. Dela bomo opravljali preko strojnega krožka. Vsi, ki želite na ta način izboljšati kvaliteto ruše in povišati pridelke, se za dosejavanje čimprej prijavite na vaših enotah Kmetijske svetovalne službe. Tam boste dobili natančna navodila o setvi, izboru ustrezne travno deteljne mešanice, gnojenju in gospodarjenju z rušo po setvi.

Preden pa se odločite za setev, morate vedeti, da je uspeh vsejavanja manj odvisen od sejavnice in setve in bolj od priprave ruše na setev in še zlasti od gospodarjenja z njo po setvi.

Stanko Jamnik, dipl. ing. kmet.

Občni zbor društva diabetikov

V soboto, 3. februarja 1996 je imelo Društvo za boj proti sladkorni bolezni Slovenj Gradec svoj občni zbor.

Najprej je bil kratek kulturni program. Nastopile so citrarke pod vodstvom g. Jožeta Lesjaka. Nastalo je prijetno vzdusje, gostje so prisluhnili.

Gospa Zofka Tisnikar je večše vodila občni zbor. Prisotni so z zanimanjem spremljali poročila predsednika in blagajnika društva. Zagnani predsednik društva, g. Ivan Pavlič, je povedal, da je bil program društva v celoti realiziran. V maju mesecu so celo organizirali regijski posvet z župani koroških občin, poslanci Državnega zbora, zastopniki zdravstvenih ustanov Koroške krajine, z zdravniki diabetologi, s predstavniki Centra za socialno delo, predstavniki Rdečega križa, ki je bil v Splošni bolnišnici v Slovenj Gradcu. Ob tem so bili zavzeti pomembni sklepi, ki pestijo tako Društvo kot seveda posameznike. O posvetu so nato pisno informirali tudi Ministrstvo za zdravstvo kakor tudi Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve.

Predsednik je predstavil tudi rezultate anonimne ankete, ki jo je društvo izvedlo med letom med svojimi člani. Zanimivi so nekateri podatki. Povprečna starost članov Društva je 62 let. Več je ženskega spola (60%) kot moškega (40%). Med anketiranimi je 22% invalidsko upokojenih zaradi sladkorne bolezni. Zaposleni večinoma najdejo razumevajoč odnos do bolezni v podjetju. Dobra polovica anketirancev nima nobenih kroničnih zapletov, večina pa tudi pozna bolezen in njene posledice. Pripombe so glede založenosti trgovin z diabetičnimi artikli, ki pa imajo odločno previsoke cene. Lekarne so dobro založene z zdravili in pripomočki. Velika večina diabetikov obiskuje diabetologa v bolnišnici v Slovenj Gradcu. Z delom društva so vsi zadovoljni.

Z anketo je društvo želelo spoznati socialno-ekonomsko stanje svojih članov, pa tudi pereče probleme posameznikov. Društvo si namreč prizadeva, da bi le-tem pomagalo po svojih močeh.

V začetku julija je društvo organiziralo izlet v zdravilišče v Strunjanu ter na Kras, na kar so ostali lepi spomini.

V lanskem letu je društvo na novo pridobilo približno sto novih članov, tako, da je sedaj včlanjenih okrog šesto, kar je 75% vseh obolelih.

Društvo je vseskozi zelo dobro sodelovalo z osebjem diabetološkega dispanzerja

v bolnici v Slovenj Gradcu, za kar se jim društvo tudi najlepše zahvaljuje in si tako dobro sodelovanje še naprej želi.

Blagajniško poročilo je prikazalo pozitivni saldo in društvo bo lahko tudi s tega stališča nemoteno delovalo naprej.

K besedi se je nato priglasil g. Bojan Proje, ki je navzoče pozdravil v imenu Društva z Raven ter v imenu Zveze. Predstavil je nekatere novosti v novi zakonodaji.

Na koncu je sledilo predavanje cenjene zdravnice dr. Epšekove z naslovom Kronič-

ne komplikacije pri sladkorni bolezni. Pri tem je izpostavila obolenja oči, ledvic in živcev. Prisotni so predavanju z zanimanjem prisluhnili.

Ob koncu je potrebno poudariti, da si je Društvo tudi za letošnje leto zadalo pester program. Organizirali bodo srečanja, predavanja, izlete,... Odbor si želi, da bi bila udeležba čimvečja ter mnogo dobre volje ob premagovanju težav, ki jih povzroča bolezen.

Tomislav Klemenčič

Predsedstvo občnega zbora - Foto: S. Hovnik

OSKAR ČERU p.d. Zajsnik z Ojstrice pripoveduje: "Bilo mi je šest let. Oče mi je naročil, naj pazim na čebele, ker bodo morda rojile. Na glavo mi je nataknil zaščitno mrežo, da me ne bi katera pičila v obraz. Naročil mi je, naj ga pridem poklicat na polje, ko bodo vzletale iz panja.

Čebele so začele zares rojiti. Ena je zašla pod mrežo. Čeprav me ni pičila, sem kričal, kot bi me devali iz kože. Starši so to moje tuljenje slišali na njivo in brž pritekli k čebelnjaku. Takrat mi je oče roj podaril in tako sem s šestimi leti postal čebelar. Letos je tega že 68 let."

Tekst in foto: Ludvik Mori

Drago Pogorevc vodi občni zbor

OBČNI ZBOR PLANINSKEGA DRUŠTVA MISLINJA

Planinsko društvo Mislinja, ki združuje preko 400 planincev iz Mislinje in okolice, bo prihodnje leto praznovalo že 15. obletnico svojega delovanja. Pred nedavnim so imeli svoj redni letni občni zbor, katerega se je udeležilo preko 60 planincev, prisotni pa so bili tudi predstavniki Planinske zveze Slovenije in sosednjih planinskih društev.

Predsednik društva Joško Zaveršnik je v svojem poročilu analiziral delo društva v preteklem letu. Posebej pohvalno je, da je društvo organiziralo preko dvajset pohodov v gore pod vodstvom izkušenih planinskih vodnikov. Tako je skoraj 400 planincev v lanskem letu na teh pohodih obiskalo domala vse vrhove v slovenskem pogorju, posebej pa je uspel skupni pohod v Češke Tatere.

Manj zadovoljni so bili z vključevanjem mladih v delo društva, zato bodo v prihodnje večjo skrb posvetili organiziranju planinske interesne dejavnosti na osnovni šoli. Še posebej delovna je bila skupina za urejanja planinskih poti, saj je obnovila skoraj vse markirane poti na svojem področju, poleg tega pa izvedla dve očiščevalni akciji na teh poteh.

Na občnem zboru so izvolili tudi nove člane upravnega in nadzornega odbora ter se dogovorili za nadaljnje delo.

Mirko Tovšak

SPREGLEDANI MOST

Čudim se, da so različne komisije, ki so si ogledovale posledice lanskega neureja v Suhodolu in Razborju, čisto spregledale most čez potok Razbor pri hiši Jožeta Melanška. Takratna hudourniška voda ga je prestavila na sredino potoka. Jože je prosil podjetje za urejanje hudournikov, da bi mu izkopali vsaj nove temelje, a ni bil uslišan.

Pravi, če bi katera teh komisij most bolje pregledala, bi mu morda kaj pomagali. Če nič drugega, bi mu nudili vsaj nasvete, tako pa je ostal edini, ki ni dobil nikakršne pomoči. Čas bo vse izbrisal v pozabo, Jožetu pa bo le ostal grenak spomin, da je ostal čisto pozabljen.

Štefka Melanšek

Nova trgovina v Turiški vasi

PREUREJENA TRGOVINA

Kmetijsko gozdraska zadruga Ledina Slovenj Gradec je svojo poslovalnico v Turiški vasi povsem preuredila in tako je trgovina, ki je sedaj samopostrežnega tipa pridobila več prodajnih prostorov, v katerih je delo lažje in hitrejše. Z novimi prostori pa lahko trgovina nudi več artiklov kupcu, hkrati pa je velika izbira tudi za kmete.

Besedilo in foto: F. Jurač

NOVA GASILSKA AVTOCISTERNA

V Slovenj Gradcu je bila krajša slovesnost ob prevzemu nove gasilske avtociisterne TAM 190 s kapaciteto pet tisoč litrov vode, z visoko tlačno črpalko Zigler in z vso pripadajočo napravo za gašenje in reševanje. Avtociisterna je opremljena tudi z napravo za gašenje s peno. Nova gasilska avtociisterna je velika pridobitev za potrebe gasilstva v mestni občini Slovenj Gradec in v občini Mislinja. Slovesnosti ob prevzemu gasilske avtociisterne sta se udeležila tudi župana Janez Komljanec in Mirko Grešovnik.

Besedilo in foto: F. Jurač

Vsakdo je v življenju zaznamovan. Ene zaznamuje ulica, druge tovarna in njeno dvorišče, tretje zemlja in polje. Alojza Jakopina je zaznamoval gozd.

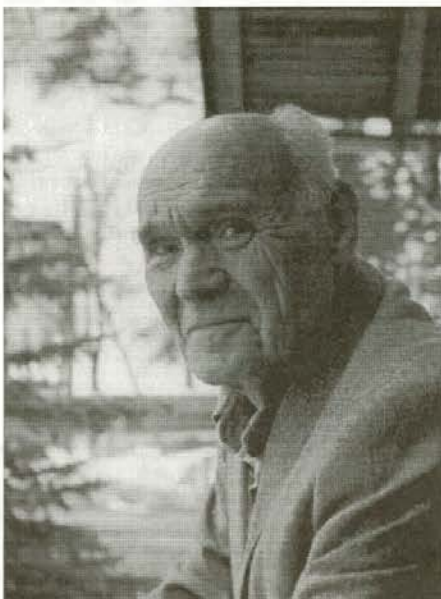
Pri Asovih v Prečni nad Mozirjem je bilo pred dobrimi sedemdesetimi leti nad vse živahno. Enajst otrok po očetu, je pri hiši zganjalo tak živ-zav, da je življenje dobesedno vrelo in nekaj let tudi kipelo. S kipenjem jih je odnašalo na vse strani. Lojza je pred petinpetdesetimi leti prineslo na Koroško, najprej v Mežico in Žerjav, pred sedemindvajsetimi leti pa v Črno na Koroškem. Tako se je navadil kraja in se spletel z ljudmi, kot bi se v Črni rodil. Zakaj ne, saj je večino svojega življenja preživel na Koroškem.

Pri sedemnajstih ga je v svoje okrilje zvalil gozd. Njegovo prvo orodje ni bila sekira, temveč kramp. Nad Čreto so delali cesto, potrebovali so močne fante in Lojz je bil tisti pravi. Naslednje leto je za mozirske lesne trgovce in tudi za kmete začel s sečnjo. Delal je vse sam: najprej si je okrog drevesa prostor očistil, naredil zasek, ko je drevesu določil smer padca, požagal z meter dolgo žago v obliki lisičjega repa tudi zelo debele smreke, zabil klin, spet žagal, ponovno zagozdil, še nekajkrat povlekel in drevo zrušil. Ležeče drevo je na hlode razžagal z lahkoto. Ko jih je oklestil in obelil ter jim snel na čelu rob, je postalo za njim belo. Bilo je leta 1937, njemu je bilo sedemnajst let in delo v gozdu, sredi smolnatih in eteričnih vonjav ter svežega zraka, mu je koristilo in pripomoglo, da se je razvil v vzrastnega, rdečeličnega fanta. Za plačilo od posekanega kubika se je z lastniki prej dogovoril, vedno je dobil vse plačano in vsak je bil z njim zadovoljen.

Po planinah je delal cele dneve, domoval po pastirskih stanih ali pa si naredil streho za čez noč iz smrekovega lubja. Ob ponedeljkih si je prinesel od doma vse, kar je čez teden potreboval.

Govorilo se je o bližnji vojni. Mozirska občina je morala na jesen 1940 zbrati pet rekrutov. Vpoklicali so ga. V Gorenji vasi nad Škofjo Loko je prvič preizkusil kako staro-jugoslovanski vojak preživi zimo. Spomladi 1941 je imela četa, v kateri je služil, že vkopane štiri topove, ki so jih usmerili proti italijanski meji. Ta je po rapalski pogodbi, sklenjeni leta 1920 med kraljevino SHS in Italijo, potekala čisto blizu njih.

Nekega dne so morali topove razstreliti. To povelje se jim je zdelo nad vse čudno. Potem so morali v barakah, ki so bile njihove kasarne, vse, kar se je dalo, uničiti. Razbili so vso opremo in lesene kovčke s katerimi so prišli od doma. Kar je bilo papirnatega, med vsem največ shranjenih ljubezenskih pisem, so sežgali. Mimo Polhovega gradca so odšli v smeri Ljubljane. S seboj so imeli le orožje - puško in bajonet ter poljsko kuhinjo. Pred Ljubljano so oficirji v nekem gozdu odvrgli vse našitke, epolette in drugo oficirsko okrasje. Vzdušje med vojaki je bilo nenavadno, skoraj smešno, saj nihče ni vedel kdo je vojak in kdo oficir. Po svoje je bilo stanje tudi zaskrbljujoče, saj nihče ni vedel, ne kod, ne kam. Komandiranja in poveljevanja je bilo vedno manj, nihče pa tudi ni rekel: Bežite, kamor veste in znate!

Alojz Jakopin

Savski most je pred Črnučami stražila civilna straža. Ni jih ovirala pri prehodu. Mahnili so jo po glavni cesti skozi Trzin, proti Kamniku. V koloni jih je bilo vedno manj. Lojzu je

bila smer umika vseh, saj je vedel, da je od Kamnika naprej Črnivec, na oni strani pod njim pa Nazarje, Mozirje in nad njim njegova rodna Prečna. Nekoliko pred Kamnikom so se srečali s srbskimi vojaki in oficirji. Ti so jih začeli loviti in zganjati skupaj. Ker so bežali s ceste v gozd, so začeli Srbi za njimi streljati. Lojz se je hitro obrnil, odvrnil puško v obcestni jarek in skočil v gozd. Bilo je, kot bi se jastrebi zapodili med kokoši. Naenkrat je bilo v gozdu polno vojaških oblek. Po vejah so visele kape, bluže, hlače in vmes bingljale ovijače. Čez nekaj časa ni bilo okrog njega nobenega vojaka, pač pa polno civilistov, največ obrtnikov. Eni so imeli skoraj nove gvante, drugi podkrnjene hlače, tretji raztrgane suknjiče. Bili so v puloverjih, lovskih suknjičih, dimnikarskih bluzah, sladolegarskih jopičih, apotekarskih haljah, planinskih vetrovkah in preluknjanih pelerinah. Lojz se ni mogel načuditi, odkod jim naenkrat vse to. Ni predvidel tega, saj bi si lahko tudi on izprosil ali spotoma celo ukradel kakšno civilno cunj, kot drugi. Čez čas se pojavi ob njem še nekdo, ki prav tako ni bil še v civilu. Odšla sta nazaj, v bližnjo vas. Našla sta krojača, ki jima je nahitro sešival hlače. Pustila sta mu vojaško uniformo in jo mahnila vsak s svojo smer.

Proti jutru je prišel Lojz na vrh Černivca. V Novi Štifi se je oglasil pri neki domačiji, katerih sin je bil v njegovi četi za trobentača. Ko jim je povedal to, so mu vsi veseli posodili kolo in kmalu je bil doma.

Mežiški rudnik je tiste čase potreboval veliko lesa. Imel je svoje gozdove, svojega gozdarja, svoje sekače in žago. Tudi od kmetov je nakupoval les. Sekaški mojster je bil Franc Slemenšek, doma iz Belih vod. Nekega dne sta se z Lojzom srečala pri koči na Smrekovcu in ponudil mu je sečnjo za rudnik. Lojz je sprejel delo rudniškega sekača in še danes pove, da mu je takrat šlo dobro. Rudarji so bili med vojno vpoklica v nemško vojsko oproščeni, saj so Nemci še kako potrebovali svinec za oboroževanje. Ta izjema pa ni dosegla sekačev, in na jesen 1943 je bil Lojz vpoklican v nemško vojsko.

Z orožjem so se urili v Avstriji, v okolici Münchna, blizu Diona in Marseilla v Franciji in na zadnje neke ob španski meji. Po dolgih mesecih urjenja, so jih nekega dne vkrcali v živinske vagone. Deset dni so se vozili. Pripeljali so se do zelo široke reke Dneper, kjer je zmanjkalo proge. Z velikimi čolni, na katere so natovorili po dva vagona hkrati, so zvozili ves vlak čez reko in ga ponovno sestavili. Vkrkali so se in se vozili do Krima še dolgo. Tam so dober mesec pod šotori še taborili. Nekega dne so prišli po njih kamioni in jih odpeljali naprej do fronte.

O življenju na fronti ne pove Lojz nič kaj slabega, še manj kaj dobrega. Dobili so puške,

Alojz Jakopi

torov pravih nabojev in kup druge vojaške opreme. Odšli so čez široko polje, do neke njive. Tam je bilo postavljenih v vrsto veliko tankov z nemškimi oznakami. Tankisti so se vsedli v tanke, drugi pa so se okrog njih vkopali. Lojz pravi, da je samo nekajkrat zasačil lopato, pa je bil že vkopan. Nikjer v zemlji ni bilo kakšnega kamna, še kamenčka ne, sama dišeča črna zemlja. Rusi ji rečejo: črnjozjom.

Naenkrat so zagledali ruske vojake, ki so se jim približevali. Po nemških vojaki so vsuli točo krogel, zračnih min in granat. Tanki so se obrnili nazaj, še preden so utegnili karkoli izstreliti. Vse je bežalo nazaj. Ko so Rusi prišli do položajev, kjer so prej bili Nemci, so se za dobro uro ustavili in spet vsuli. Zopet so žgali s topovi, mitraljezi pa so renčali kot hudič. Lojz je bil določen za pomočnika mitraljezcu. Ko se je proti večeru z njim plazil čez strnišče, naenkrat ni čutil več desne roke. Dobil je drobce krogel v roko in pljuča. Zaznal je krvavenje, od strahu ga ni bolelo skoraj nikjer. Plazil se je vedno bolj vstran od ognja, kjer je srečal motorista in ta je poklical džip za ranjence. S še nekaterimi so ga odpeljali v bolnišnico v Kijev. S tem je bilo, po tednu dni, konec njegovega vojskovanja.

Po operaciji so ga odpeljali v bolnišnico v Katowice na Poljsko. Tam je bil dobrega pol leta. Zdravil ga je mlad nemški zdravnik, ki se je zanj izredno zavzel. Med vsemi ranjenci je bil Lojz edini Slovenec. Zdravnik ga je vpraševal vsemogoče in kadar je prišla naokrog

zdravniška komisija, ga je zdravnik vedno prej poslal v mesto. Moral je za zdravnika vedno kaj nakupiti ali kaj odnesti na pošto in Lojz je vedel, da ga je zdravnik po svoje ščitil.

Januarja 1944 je bil iz bolnišnice odpuščen. Odšel je domov na dopust. Najprej z vlakom do Maribora, potem do Celja in nazadnje z nekimi domačini po Savinjski dolini navzgor do doma.

Koncem maja 1944 je odšel v partizane. S seboj je vzel dva hleba kruha, ki so ga pojedli v partizanih še tisti dan. Kot bivšega nemškega vojaka so ga zelo cenili in mu tudi takoj dali puško. Preden je s Šlandrovo brigado odšel na Dolenjsko, je pomagal osvobajati Zgornjo Savinjsko dolino. Na Ljubnem se je prvokrat srečal z belogardisti. S težavo so jih uničili. Zabarikadirali so se v neki hiši sredi trga. Partizani so vrgli v hišo takšno mino, da je prineslo na cesto celo ostrešje, belogardistom pa nič. Bili so skriti v krušni peči in, ko so jih v njej odkrili, so jim pokazali partizanskega vetra. Podobno so storili v Mozirju, Gornjem gradu, v Lučah in v Solčavi. Od takrat ni bilo v Zgornji Savinjski dolini nobenega belogardista več. Takrat je nastalo v Zgornji Savinjski dolini osvobodeno slovensko ozemlje. Pri pobiranju in zbiranju orožja, ki so ga Nemci in

Zdaj se rinejo med vrhovne sodnike, sadijo lipe sprave in v imenu demokracije "šinfajo" čez prejšnji režim. To ni prav!

Slovenci bi se takrat ne smeli med seboj razcepiti in se razdeliti na tiste, ki spadajo pod rdeč ali bel šotor. Vsi pod eno komando, bi s sovražnikom hitreje opravili in ohranili mnogo slovenskih življenj, ki smo si jih medsebojno uničili sami. Pa pravijo, da smo se mi borili za komunizem, belogardisti pa proti njemu. Za njih ne rečem. Pod krinko take ideje nas je razdvajala takratna ljubljanska cerkvena oblast. Zakaj pa na Štajerskem ni bil takrat razvit belogardizem? Mariborski škof Ivan Jožef Tomažič je bil dovolj moder mož, ki ga ni podpiral. Partizani - borci smo o komunizmu vedeli presneto malo. Višji komandanti so seveda to vedeli in to izkoristili za neke vrste revolucijo. Je bilo pa sploh kaj narobe, če smo za petinštirideset let spremenili režim? Trdim, da je bilo tako prav. Seveda, ko pa je bilo vse "zafurano", je bilo spet prav, da smo se osamosvojili. Za vnaprej si želim le to, da bi ne ponovili nobenega od prejšnjih režimov, ampak našli nekaj boljšega, predvsem pa humanega.

Po vojni je šel Lojz nazaj k mežiškemu rudniku. Spet je v njegovih rokah pela sekira in žvenketala žaga. Čeprav je bil takrat že sam

Takrat je bilo vse na karte, od živila do obleke. Marsikdaj se je žena postavila v vrsto pred trgovino že opolnoči, da je zjutraj, ko so trgovino odprli, sploh lahko kaj kupila. Tega dne je šla po nakupu v Črno. Ko je vse naložila na voziček in mislila peljati domov, je začutila, da jo bo porod prehitel. Vsedla se je na avtobus in komaj prispela domov, ko je že zavekalo.

Med zaposlitvijo pri rudniku je Lojz delal tudi v Potočnikovi žagi v Mežici in na žagi na Poleni. Nekega dne mu je šef gozdarskega odseka pri kmetijski zadruzi v Črni Karel Dretnik ponudil mesto merilca in prevzemalca lesa, saj je vedel, da je Lojz vesten in za takšno delo dovolj izkušen. Po združitvi kmečkih gozdov z državnimi je leta 1963 postal Lojz gozdar pri Gozdnem gospodarstvu. V revirju Jazbina je bil pomočnik Jožetu Lesniku. Ko je Jože Lesnik leta 1967 odšel na Olševo pomagat izdelovat stohektarski vetrolom na Olševo, je Lojz prevzel revir v Jazbini in ga nekaj časa uspešno upravljal sam.

Po izgradnji nove gozdarske uprave se je iz Žerjava preselil v Črno in prevzel mesto hišnika. Ni skrbel le za to, da je bilo pisarniškim in strankam nad njimi vedno toplo, opravljal je še vsa druga dela, potrebna v hiši in okrog nje. Vedno urejena trata pred stavbo, je pričala o dobrem gospodarju. Med vsakdanjim gibanjem in delom je skoraj pozabil na sebe. Leto njegovo šestinsedemdeseto leto ga je na to malo opomnilo in namignilo, da mora bolj prisluhniti svojemu zdravju.

Skoraj je pozabil oditi v pokoj, zato je v njegovi delovni knjigi zapisanih dvainštirideset let dela.

Kmalu po povojnem prihodu na Koroško je začel tudi med lovce. Ni ulovil veliko trofeje, raje jih je v naravi opazoval. Kljub temu mu na gamskih rogovih v veži visi srebrna medalja. Najraje je opazoval gamsje trope. Teh je na Koroškem zagotovo največ v Pogorevcu, zato je bil rad član prav te lovske družine. Bil je dolgo časa njen predsednik, še dlje njen tajnik in navsezadnje tudi predsednik njene disciplinske komisije. Na lov je vodil mnogo uglednih domačih gostov. Med drugimi se najraje spomni lova z generalpolkovnikom Stanetom Potočarjem, ki je uplenil takega gamsa, da se mu je smejala. Na lov je vodil tudi mnogo tujih gostov, saj je lovišče od vseh najbolj poznal, še bolj pa gamse.

V imenu VIHARNIKA, ki ga z ženo Micko rada prebirata že od vsega začetka, želimo Lojzu še dolgo vrsto zdravih let. Skromno, a zadovoljno, živita v majhnem stanovanju nad pisarnami gozdne uprave v Črni. Največja sreča se nasmehne pri njiju, ko se pripeljejo njuni iz Latkove vasi. To je hčerka Marija in njen mož, prav tako Lojz, vnukinja Barbara, ki pridno študira defektologijo in vnuk Matic, ki ga v višino že skoraj dosega. Naj se dogaja sreča čim pogosteje!

Hvala lepa!

Andrej Šertel

in, dober dan

belogardisti pustili v Solčavi, se je Lojz tako zamudil, da je svoje dohitel šele nekje pri Bočni.

Kadar nanese beseda na belogardiste, se Lojzu zviša glas sam od sebe. Koliko je prestal zaradi njih, pove naravnost: "Tisti, ki smo se spoznali na les, smo pri Litiji "scimprali" čolne, da smo se lahko popeljali čez Savo. Takoj, ko smo prestopili na Dolenjsko, smo si že bili v laseh s temi "nezgraužnimi" belogardisti. Naša Šlandrova brigada se je vsak dan tepla z njimi. Saj se pravzaprav sploh nismo kdaj v redu srečali z Nemci, pač pa samo s temi "nezgraužnimi" belogardisti. Nikjer nismo prišli do hrane, vsepovsod sami belogardisti. Petdeset nas je bilo, ki smo prenašali ranjence. Skoraj vse so nam jih pobili belogardisti.

Ko smo se za novo leto 1945 vračali nazaj na Štajersko, nas je bilo od tistih šestdeset v četi, ki smo prišli čez poletje dol, le še dvanajst. Druge so nam vse pobili ti "nezgraužni" belogardisti. Proti Savi smo se pomikali po neki grapi. Pritiskal je tak volčji mrz, da bi se volkovi drli. Zgoraj nad gozdom so pri hiši igrali belogardisti na harmoniko in nas navzdol zmerjali. Pa kaj, zmerjali? Streljali so po nas, streljali! Pobijali so naše ranjence in nas. Oni zgoraj pijani, siti, z muziko - mi pa spodaj v jarku bosi v snegu, lačni in prezeblji do onemoglosti.

Danes pravijo, naj drug drugemu oprostimo. Ne! Jaz jim nikdar ne bom oprostil. Preveč sem si skušal teh "nezgraužnih" belogardistov.

sekaški mojster, je delal kot vsi drugi. Skupina rudniških sekačev je na Beli peči posekala dva tisoč kubikov smrekovine in jo spravila v dolino. Dol do Prevržena v Bistri so napeljali žičnico in ves les spustili po njej. Takratni gozdni upravitelj Janez Černač je staknil neke leseno bajto. Po žičnici so jo po delih spravili gor in še danes ji pravimo Černačeva bajta. Na sredini so postavili kamnito kurišče, ob steni pograde in vseh dvanajst sekačev, je imelo v njej dovolj prostora. V ponvah, na dolgih ročajih, si je kuhal vsak zase kar je pač imel.

Lojz je bil takrat že poročen. Leto dve prej se je zagledal v Jelenovo Marijo iz Žerjava. Ni veliko manjkalo, da bi se bil poročil s katero drugo, ker bi Marije takrat pač enostavno ne bilo več. - Tiste zime, ko se je Marija rodila, je mama stanovala pri Navršniku v Podpeci. Grede od krstitja so Marijo, nekaj metrov pod hišo, izgubili. Ko je botra doma odgrnila odejo in razvila punkeljček, ni bilo dojenčka nikjer. Hiteli so jo iskat in jo našli v snegu živo in zdravo.

V gozdu so delali od ponedeljka do opoldne v soboto. Ko je Lojz neke sobote šel domov v Žerjav, ga je v Mušeniku srečal pismonoša Hemler. "Pohiti, pohiti, Lojz!" je rekel. "Doma imaš novega člana v družini." Lojz je bil z biciklom. Pognal ga je navzdol po ridah, da je bil v hipu doma. Vsa srečna sta se z ženo spogledala, saj nista tega pričakovala že v tem tednu. Ob ženi je v postelji živahno stokala hčerka, ki sta ji že prej izbrala ime po mami.

Matvozov zaklad

Matvozova kmetija leži dobra dva kilometra iz Črne proti Javorju. Pravzaprav je njihova kmetija na robu Spodnjega Javorja, brez pedi ravnine, zato moraš biti presneto priden, da z družino preživiš in ti za popravilo in sprotno vzdrževanje ogromnega gospodarskega poslopja in hiše še kaj ostane. Posestvo je veliko 45 ha, od katerega je samo gozda 30 ha. Letno posekajo okrog 80 m³ lesa, kar na takšni površini ni veliko. Vso posestvo leži na dolomitu, kar pomeni, da je sušno, čeprav je zemlja nekoliko ilovnata.

Oče sedanjega gospodarja Jakoba Mlinarja, je imenovan v mnogih gozdarskih knjigah kot tisti, ki se je v Sloveniji prvi spustil v tožbo z mnogo močnejšim in od države zaščitenim sosedom - v tem primeru z rudnikom Mežica, ker mu je s svojimi strupenimi plini iz topilnice svinca in cinka v Žerjavu delal škodo. Matvoz je opazil, da se mu s smrek osiplje neobičajno veliko porjavelih iglic. Krošnje so postale vedno bolj presvetlene, prirastek in pomlajevanje se je poslabšalo, gozd je vidno hiral. Posumil je na topilnico v Žerjavu, dal iglice v kemično analizo, kar je tedaj predstavljalo vrednost ene krave. Tveganje se mu je poplačalo, saj je leta 1929 sodno dosegel povrnitev ekološko povzročene škode od rudnika Mežica z določeno letno rento. Za njim so rudnik tožili tudi drugi, Jakob Mlinar-Matvoz pa ostaja v slovenski zgodovini vendarle prvi, ki je zaradi ekološke škode, ki jo je

povzročalo državno podjetje, sodno ščitil svojo lastnino.

Odškodnino za zmanjšan dohodek iz gozda, ki nikoli ni bila posebno visoka, bila pa vendarle je, so pri rudniku Mežica pred štirimi leti prenehali izplačevati. Ne samo Matvozu, vsem oškodovancem, ki jih v okolici Črne ni malo. Vzrok za prenehanje plačevanja škode so rudniški navedli, češ, da zanekrat ne vedo, čigav je rudnik, je povedal sedanji gospodar. Dodal je, da so lani prizadeti kmetje za odškodnino rudnik tožili, vendar do danes njihova vloga še ni prišla na sodniški pult. Kaže, da je oče v "gnili" kraljevini Jugoslaviji svoje pravice napram državi dosegel prej kot danes njegov sin, ki sploh ne ve, zakaj mu je ta pravica ugasnila. Znano je vendar, da je rudnik danes državni in, da je prirastek posledično prizadet vsaj še dvajset, trideset let po prenehanju škodljivih emisij iz topilnice.

Žena Angelca, ki se je pred dvajsetimi leti prisožila na Matvozovo iz ekološko manj prizadete Koprivne, pove: "Že dve leti ne redimo pri hiši nobene kokoši. Tako nam je priporočala zdravstvena inšpektorica, ki o analizi njihovih jajc ni povedala nič vzpodbudnega. Odsvetovala nam je njih uživanje, ker vsebujejo preveč kadmija in drugih težkih kovin."

Na Matvozovem je bila nekoč graščina. V prejšnjem stoletju so to posestvo

Jakob Mlinar-Matvoz

kupili Šepulovi iz Bistre in leta 1876 postavili novo hišo, torej hišo, ki obstaja sedaj. Leta 1907 je domačijo od Šepulov kupil Jakob Mlinar ali sedanjega Jakoba Mlinarja dedi. Po ustnem izročilu se ve, da so dediju takrat rekli na sodnji v Pliberku: "Vi, Jakob Mlinar, ste s tem posestvom kupili tudi 'Schatz'". Torej je bilo o zakladu pri Matvozu nekaj zapisano tudi v zemljiški knjigi, oziroma urbariju ali kupno prodajni pogodbi. Da je pri Matvozu zakopan zaklad, je pa itak že celo stoletje govorila polovica Črne.

Kot zanimivost omenimo še enkrat prvotnega kupca Andreja Šepula, ker je na svojem posestvu v Bistri zares našel zlatnike, ko je zaradi namigovanja drugih kopal na določenem kraju in zraven povabil še svojega prijatelja. Ni vzdržal nagona po izpovedovanju, šel je v Črno h Geršaku, se ga napil in plačal z zlatnikom. Takoj so prišli orožniki, mu pobrali vso zlato in tudi njegov prijatelj jim je moral zlatnike izročiti.

Na Jožefovo 1994 so Matvozovi vrt, ki je bil tam, kjer je nekoč stala hiša, ravnali z buldožerjem. Med kopanjem se je iz zemlje zalesketalo. Poln vrč iz črne keramike se je razbil in med črepinjami so se kotalili veliki in majhni srebrniki, nekateri stari tudi okrog petsto let. Novica o najdenem zakladu se je hitro razširila. Privreli so sosedje, sorodniki, za njimi zgodovinarji, numizmatiki, novinarji in drugi firbci. Nekaj jih je v hipu izginilo v njihove žepe, "za spomin", seveda, nekaj so jih odnesli strokovnjaki iz Koroškega muzeja na Ravnah, nekaj muzealci iz Ljubljane in Maribora, nekaj pa jih imajo še doma.

Matvozova domačija v Spodnjem Javorju, kjer so med hišo in hlevom zablesteli srebrniki

Profesor Alojz Krivograd, direktor Koroškega muzeja na Ravnah je povedal, da izvira večina srebrnih kovancev iz obdobja raznih avstro-ogrskih vladarjev, nekaj jih je beneških, nekaj pa tudi bavarskih.

Zakaj so jih takratni gospodarji zakopali se ne ve in se najverjetneje tudi nikoli ne bo vedelo. Najmlajši kovanci so iz zadnje četrtine osemnajstega stoletja.

To lahko pomeni, da so takratni lastniki skrili denar pred Napoleonovimi vojnami. Če je bilo tako, zakaj ga niso po njihovem odhodu odkopali in ga porabili. Je vedel zanj le tisti, ki ga je zakopal, umrl nenadne

smrti in odnesel sporočilo o zakopanem denarju seboj v grob? Zakaj ga niso izkopali pred prodajo posestva, pač pa namesto tega zabeležili v urbarijsko listino zaznambo, da je na posestvu zakopan zaklad? Bajе je v listinah zabeleženo, da je na Matvozovem zaklad zakopan pod neko krivo hruško. Ta ni bil pod krivo hruško, teh je na Matvozovem več, pač pa v kleti nekdanje hiše, kjer je bil zadnje stoletje vrt. Jaki in žena Angelca sta skoraj prepričana, da so zlatniki zakopani nekje posebej in da bo treba še kopati.

Tiste čase je bila v Mušeniku železarna, ki je izdelovala žeblje in druge železarske izdelke. Tudi v rudniku so že na veliko kopali in topili svinčevo rudo. Morali bi pogledati v policijske arhive, če je morda bila kdaj oropana njihova blagajna. Vprašanj je nešteto, avstrijski arhivi v Celovcu in na Dunaju so zagotovo pripravljene odgovoriti.

Matvozovi pravijo, da bi jim zlati zaklad, če bi ga kdaj slučajno odkrili, zares prav prišel. Kopali za njim ne bodo, pač pa bodo kopali in orali po zemlji za kruhom. Za njih je zaklad dobra letina, zdrav gozd in zdrava družina.

Tekst in foto: Andrej Šertel

Del zaklada

Smonkarjeva krava

Pri Mlakarju, ob cesti v mislinjskem klancu ali v Movžah, kot imenujemo kraj, je gospodaril čevljar Smonkar, ki je imel številno družino. Bilo je septembra 1932, ko svetovna gospodarska kriza še ni poenajala. Bilo je težko za delo in denar. Pred hišo se je pojavil postaven in urejen gospod z aktovko v roki. Pričel se je razgovor in gospod se je predstavil za uradnika Okrajnega glavarstva Slovenj Gradec.

Smonkarju je začel pripovedovati o velikih poplavih v Slavoniji, kjer je nastala na poljščinah ogromna škoda. Tudi travnike je voda uničila, zaradi česar kmetom primanjkuje živinske krme. Veliko živine je država odkupila in jo poslala v Slovenijo, kjer je krme dovolj. Goveda, večinoma krave, bodo brezplačno razdelili manjšim slovenskim kmetom. Državi bo treba plačati le prevoz.

Smonkar je bil navdušen nad uradnikovo ponudbo. Takoj ga je povabil v hišo in ga postregel.

Po bogati malici in daljšem pogovoru je namišljeni uradnik le odprl aktovko, izvlekel neke vrste formular in se Smonkarja usmilil. Izpolnil ga je na njegov naslov in zahteval samo stroške prevoza, ki naj bi znesli dvesto dinarjev. Smonkar je denar z veseljem odštel in uradnik mu je izročil izpolnjen in podpisan obrazec. Povedal mu je še, da naj gre prihodnjo nedeljo ob dežetu uri, ko pripelje iz celjske smeri potniški vlak, na železniško postajo v Mislinji, kjer bo ob potniškem vlaku pripet tudi vagon z živino. Tam ga bodo odstavili in s tem dokumentom bo Smonkarju izročena krava. Še to mu je naročil, naj tega ne pove nikomur, saj sam ve, kako so ljudje nevošljivi.

V nedeljo, ob določeni uri, je šel Smonkar na železniško postajo po kravo. Vlak je skozi tunel prisopihal na postajo, o pripetem živinskem vagonu pa ni bilo ne duha ne sluha.

Tako se je zgodba o Smonkarjevi kravi končala. Za tistih dvesto dinarjev je moral Smonkar potemljati kar precej čevljev, saj je za en par računl osem dinarjev, kadar pa je popravil tudi pete, pa je računl dva dinarja več.

Maks Potočnik

afrika

dežela mojih spominov

(Nadaljevanje iz 3. številke)

Ob lenarjenju na plaži so moje misli največkrat splavale daleč na jug, v Egipt. Skoraj 40 let bo že, odkar sem poležaval na nekem drugem pesku pod mnogo težjimi pogoji. Tukaj v Tuniziji sem premikal ležalnik v senci košate sekvoje, da sem se varoval pred močnim soncem, doli v El Arišu pa sem bil obut v težke čevlje in s čelado na glavi, da sem sploh prispel do morja. Na obali sem najprej odkopal veliko peska, da sem prišel do hladnejših tal, kjer sem lahko sedel. Tam je bila res rajska plaža.

Palmov gozd in nepregledne sipine pa dajejo pravi čar obali. Čistočo morja so potrjevale tudi rakovice, ki jih v Tuniziji ni veliko, na plaži El Ariša pa so se sončile na obali in s svojimi telesci tvorile nepregledno belo verigo. Ene rakovice sem se še posebej ustrašil, ki je na ne vem kakšen način zablodila daleč od morja v moj šotor. Verjetno je iskala vodo, ker je bil v bližini moje postelje zakopan sod, kjer smo hladili čutarice, kadar smo imeli led. Ponoči sem večkrat čutil, da se nekaj premika okrog postelje. Sprva sem pomislil na kačo ali škorpione, dokler nekega dne po nočnem dežurstvu nisem opazil dviganje peska pod posteljo. Divje sem zapičil bajonet, ki sem ga imel vedno pod vzglavjem, v pesek in ves prestrašen izvlekel ogromno rakovico, ki je divje opletala s številnimi nogami. Kaj hočete, strah ima pač velike oči. Tukaj na obali Hammameta takih srkbi nisem imel. Tisto dekle, kateri sem v vojaških dneh pod modro čelado posvečal največ svojih misli, je bilo tokrat z menoj in me po potrebi praskalo po hrbtu, da sem lahko v miru sanjari. Tokrat sem bil z mislimi v Aleksandriji na dvorcu pregnanega kralja Faruka, kjer smo si vojaki z velikim zanimanjem ogledovali predvsem intimne prostore obeh vladarjev. Kraljičina spalnica je bila sanjska, za kopalnico in ženske pripomočke v njej, pa ne najdem besed. Lahko si mislite kakšne misli so obletavale dvajsetletnike. Še bolj pregrešne misli so nas obhajale, ko smo skozi posebno kukalo gledali v sobo v vrhu grajskega stolpa, kjer je kralj sprejemal ženske, ki so mu jih zvodniki izbirali po svetu. Skozi tisto skrivno linico si je lepoticu najprej ogledal, če mu pa ni bila všeč se ji ni pokazal, le nagraditi jo je dal. Po pripovedovanju ljubice, ga pa tam doli ni bilo veliko skupaj le njegov denar je bil nekaj vreden. Sedaj vem, da je bil le del vojaške taktike, da bi o tem lahko pripovedovali svojim vrstnikom potem ko smo se vrnili mednje, s tem pa sebi in njim popestrili težko puščavsko življenje. Pa tudi drugače je bilo na plaži v Aleksandriji med vojaki veliko smeha, še posebej potem, ko nas je vodnik opozoril, da v javnosti ne smemo izgovarjati srbskih besed kot so kosa (lasje) ali zub (zub), ker to v arabščini pomeni spolne organe. To je bilo, kot bi prilizal olja na ogenj. Ko je šlo kakšno dekle mimo nas se je takoj kateri oglašil "U kakvu lijepu kosu ima!" Med tem mu je drugi odgovoril "Ma boli me zub!" Pa smo se zopet smejali. V zadrego pa smo prišli, ko je neka starejša dama vprašala "Wat is dis, bička mater?" To je stavek, ki ga je v srbohravški družbi največkrat slišati in je udomačen že tudi v Sloveniji. Ker v tistem trenutku ni bilo vodnika, ki je znal angleško, sem ji jaz narisal malo muco na peščena tla, pa je bila zadovoljna. Vodnik pa tudi, saj sem ga rešil nadležnega prevajanja.

Z zgodovino Tunizije smo se seznanili na izletu v starodavno mesto Kartagino. Peljali smo se tudi mimo močno zastražene rezidence sedanjega predsednika, ki je zamenjal Burgibo. Simbolov ustvarjenih za časa tega socialističnega voditelja ni dal uničiti, pa tudi glavna avenija v Tunisu se še vedno imenuje po njem. Zavedajo se, da je za razvoj te zaostale dežele, ki je bila 100 let pod francosko oblastjo nekaj le storil, pa čeprav se je zavzemal, kot Tito, za neuvrščenost. Ko sem že pri politiki naj omenim, da so imeli pred

časom v Tuniziji lokalne volitve. Vladajoča predsednikova stranka je dobila 6000 glasov, vsa opozicija skupaj pa le 6. Predsedniku v takšni demokraciji res ni težko vladati. Tunizija je za turiste varna dežela, saj so z nekdanjimi nasprotniki temeljito počistili. Na cestah je sicer mnogo policije in vojaških kontrol, toda do turistov so zelo korektni. Tudi hoteli so dobro varovani, vendar turisti tega ne čutijo. Plaže ponoči zaprejo, tako da se tudi z morske strani ne more priti v hotelski park, kaj šele v hotel. Za varnost sva poskrbela tudi z ženo, ko sva obiskala ogromno tržnico sredi Tunisa. To je potrebno, če hočeš prinesiti vsaj svoje stvari nazaj. Žena je stisnila svojo torbico pod pazduho, z drugo roko pa mene okrog pasu; pa ne iz erotičnih namenov, le zato, da je lahko nadzirala mojo denarnico v zadnjem hlačnem žepu. Jaz sem jo objel čez rame in neopazno držal za jermen njene torbice, v kateri so bili med drugim tudi potni listi s prosto roko pa sem utiral pot v tisti gromozanski gneči. Ogled tržnice je pravo doživetje, zato se turisti temu pač ne odpovedo, saj na tak direndaj, vpitje in vse mogoče vonjave, drugje v razvitem svetu pač ne naletiš. Ker se jaz takih ogledov mnogo prej naveličam kot soproga, sem zavil k pultom kjer prodajajo ribe. Po njeni zaslugi se kmalu znajdeva na ulici, kjer se nadihava svežih izpušnih plinov, saj je v Tunisu promet zelo gost, vendar neprimerno bolje urejen, kot v Egiptu.

Ne bi bili turisti, če si ne bi ogledali še večera narodne folklorne, kjer smo jedli nacionalne jedi, pili odlično domače vino, gledali krotilce kač, požiralce ognja, divje arabske jezdece in uživali pri trebušnih plesih ognjevitih orientalskih plesalk. Škoda je le, da aplavz ni bil tako bučen kot so si ga zaslužile, kajti ploskala je le starejša generacija, mlajša pa je imela roke v žepih ali pa pri partnericah pod mizo. Ja, ti mladi. Natančno taki so, kot smo bili v njihovih letih.

Zadnji dan dopusta je v primerjavi s prvim bliskovito minil. Potovanje domov je potekalo brez zapletov, saj zato res poskrbijo predstavniki agencij. S carino tokrat ni bilo težav, prav tako ne z letalskimi motorji. Iz letala smo pomahali zanimivi deželi in prijaznim domačinom in čez dve uri že odločili Mariborčane. Nato pa zopet v zrak in na Brnik, ki pa ga brez kletvice tudi nisem zapustil, saj sem moral za 8 dni parkiranja odšteti skoraj 5 tisočakov. Jadrno sva jo odkurila po najbližji poti proti domu, saj naju z leti vedno bolj daje domotožje. Ko sva se preko Jezerskega prelaza bližala Železni Kapli in za okoliškimi hribi že slutila domačo Olševo, Peco ter Uršljo goro pod katero sem doma, me je prevzelo.

Ne bom končal z oguljenim stavkom, da je najlepše doma, čeprav je tudi drugod po svetu lepo. Vem le to, da ne bi dal smreke za palmo in ne hrasta za sekvojo, kakor tudi ne kakšnih prekmurških Banovcev, za še tako lepo afriško oazo sredi prelestnih sipin.

Marjan Čuješ
(konec)

Meni pridnost in bela obleka ne pomagata. Celo življenje bom delal kot črnc - Foto: M. Čuješ

97 let Frančiške Hanjže

Pri Sv. Danijelu nad Trbonjami je praznovala visok življenjski jubilej, 97-letnico Frančiške Hanjže, po domače Kiperčeva bica. 3. marca 1899. leta se je rodila na Pernicah in že kot otrok je morala prijeti za vsako delo. Na kmetih je služila kot dekla, potem pa se je priženila na Kipčevo kmetijo, na kateri je rodila 14 otrok. Vse skozi je bila njena življenjska pot težka in trda in kot sama pravi ji vse to ni delalo prav nobenih težav. Še danes ob teh visokih letih se počuti dobro, zapuša jo le vid. O svojih težkih in trdih doživljajih še danes rada pripoveduje in te je pripovedovala tudi županu občine Dravograd Radu Krpaču, ko jo je obiskal in ji čestital za visok življenjski jubilej. Čestitkam ob visokem jubileju se pridružuje tudi uredništvo Vi-harnika.

F. Jurač

Frančiška Hanjže z Radom Krpačem, županom občine Dravograd

90 LET OČKOVE MAME

Še zmeraj tako živahna, zdrava in vesela, polna skrbi za družino, gostoljubna, zgovorna, priljubljena pri domačinih, sosedih in prijateljih, ki jih ni malo. Malo je takšnih korenin med hribi Koroške kot je Očkova mama iz Goriškega vrha nad Dravogradom. Rojena je bila 8. februarja 1906

pri Očku na Goriškem vrhu. Visok življenjski jubilej je v krogu svojih domačih - 13 otrok, 26 vnukov in 16 pravnukov - praznovala kar doma. Srečna je na svoji domačiji ob sinu Jožetu in snahi Ivanki, med svojimi hribi, ki jih ne bi zamenjala za nič na svetu. Med krajani je poznana kot trdna ženska, med polji, živino in svojo družino, za katero je vedno bila sleherna njena bit, čeprav je bilo življenje večkrat kruto kot radodarno.

Ko je bila stara 12 let, je izgubila mater. Nadomestiti jo je morala v gospodinjstvu in z ramo ob rami pomagati očetu pri gospodarjenju.

Leta 1932 se je poročila z Morijevim Titusom iz Ojstrice. V zakonu je rodila 15

otrok, od katerih je 13 živih. Ker so v takratnih časih vse ženske rojevale doma, so se tudi pri Očku vsi, razen zadnjih treh, rodili doma. Kljub materinskim in gospodinjstvom obveznostim je zelo rada brala, tudi časopise, ki jih prebira tudi še danes, tako da je vedno živela vstrec s časom.

Razen njene delavnosti ji je tako častitljivim letom zagotovo pripomogla tudi njena neuničljiva dobra volja. Zelo rada je prisluhnila lepi domači pesmi, pritegnila ji je tudi sama. Vse do lanskega leta je še kuhala za vso družino, kar je sedaj opustila in izročila kuhalnico snahi Ivanki.

Mož ji je umrl leta 1989, v starosti 84 let. Odtlej živi za svoje otroke, vnuke in pravnuke, ki jo radi obiščejo. Zberejo se okoli svoje bice in ji popestrijo dneve, ki so kljub letom še vedno pestri. Očkova mama ve, kaj je življenje tukaj na hribih. Ve pa tudi, kaj so radosti življenja, ko se v poznih letih vrača ljubezen njenega rodu in vsi lepi spomini, ki zasenčujejo slabe, hude in nazadnje tudi vojne čase.

Spoštovana Očkova mama, babica in prababica! Ko letos doživljaš svoj visok življenjski jubilej, se lahko resnično s ponosom ozreš nazaj na svojo devedeset let dolgo in delovno življenjsko pot. S svojimi otroki, vnuki in pravnuki si srečna in naj ti ta sreča traja še mnogo let.

Vsi, ki Očkovo mamo poznamo, ji kličemo še na mnoga leta, gotovo pa vsaj okroglo stoletnico. Ostani še naprej taka, polna veselja do življenja, kakor si bila do sedaj.

Ferdo Knez

Očkova mama ob 90-letnici in njenih 13 otrok

Pri Žavcarjevih

Z mojim sogovornikom, prijateljem in znanim ljudskim pisateljem Ludvikom Morijem sva se dogovorila, da se dobiva na Zgornji Muti. Cesta proti Primožu nad Muto se prične kar hitro strmo dvigati in Ludvik mi je večkrat predlagal, naj počasnim vožnjo, da mi je lahko razkazal kmetije, ki ležijo ob cesti, pa iz različnih vzrokov propadajo ali pa katera propadla sedaj postopoma oživlja ob menjavi generacij ali ko pride h kmetiji nov gospodar. Večkrat sem se tudi sama morala ustaviti ob prečudovitem razgledu, ko se je pod nama razprostirala Muška ravnina, naselji Zg. in Sp. Muta s cerkvijo, Drava, lena in intenzivno zelena ter magistralna cesta, po kateri so brzeli avtomobili v velikosti igračk.

Malo od cerkve Sv. Primoža sva krenila po gozdni cesti med kmetijami in v borih desetih minutah sva zapeljala na urejeno kmečko dvorišče. Že od daleč so naju pozdravljale večbarvne lepote pred gospodarskim poslopjem, pred vhodom v stanovanjsko hišo, slapovi cvetja vsepovsod. Nasproti nama pride gospodinja Berta, vesolja nad obiskom ne more skriti. Oče je njen pogosti obiskovalec, večkrat pa pripelje kakega znanca, kajti njega pozna res veliko ljudi.

Gospodinja Berta Placet med svojimi rožami

Berta naju povabi v hišo. Razgovor steče najprej o našem kmetijstvu, saj sta Berta in mož z dušo in srcem predvsem kmeta in ju položaj kmeta resno zanima in zaposluje.

Medtem, ko se pogovarjamo, gospodinja s spretno roko pripravi prigrizek in ko si z Ludvikom potešiva lakoto, se dotaknemo njene najljubše teme - cvetja in aranžmajev. Popelje naju na vrt, okoli vrta, na njive, povsod ima vsejano ali sajeno cvetje, lan, pajčolanke, suhe rože, vse skratka, kar je možno sušiti in uporabiti ob oblikovanju suhega šopka, cvetlične kite, košarice s cvetjem, stenskega aranžmaja.

Na vprašanje, kje se je tega naučila, pove, da je bila na delu v vrtnariji v Avstriji in je tam pozorno gledala in poslušala in si veliko zapomnila in rezultati so vidni vsepovsod. Pove, da so bili na obisku že novinarji iz revije "NAŠ DOM", kjer so napisali reportažo na dveh straneh. Berti rečem, da sem navdušena nad urejenostjo njenega doma od zunaj in od znotraj, še bolj pa nad odnosi, ki vladajo med ljudmi tega doma, hčerkama, možem, možovo mamo, med vsemi vlada harmonija in mir, kar je čutiti na vsakem koraku. Rada bom še prišla v ta prijeten kmečki dom in med te ljudi, popoldne je kar prehitro minilo.

Milena Cigler

SVETO OBHAJILO

Tih večer je in Uršlja se počasi poslavlja od dneva. Vse tone v večerno idilo in naenkrat se vprašam: "Kako sem danes preživel dan?" Ugotovil sem, da bolj sam in bolj v spominih. Že izza mladosti vem, da človek ni ustvarjen za samoto, temveč za življenje in srečo. Dolžnost vsakega je, da zna sebe pravilno usmerjati. Nespametno je bežati pred ljudmi, pa tudi bolešno navezovanje na koga ni priporočljivo. Zagotovo pa lep spomin seže v tvoje življenje tako globoko, da ga ne izbrišeš nikoli. Eden takih spominov sega v moj nekdanji velikonočni čas.

Moja pokojna mama se je rodila v Spodnjih Libučah pri Pliberku. Njen oče ali moj dedi je bil pri grofu Thurnu za oskrbnika. Mama bi se bila rada izšolala za učiteljico, a za to ni bilo denarja. Oče ga je večkrat tudi rad "potegnil" in ni dal dosti na želje otrok. Kot dekle je mama za kratko časa odšla v Celovec in nato h kmetu Lampretu v Bu-

kovsko vas. Tam je služila 26 let in včasih plela tudi železniško progno.

Leta 1942 se je poročila z ovdovelim možem na Kogelsko kajžo. Z materjo sva se preselila k njemu in bil mi je dober oči. Nato je oči umrl in ostala sva sama z mamo.

Ko je za veliko noč pekla šarklje, je rekla: "Kako sem neizmerno srečna, da lahko pečem velikonočne šarklje v svoji peči. Nihče nima nad menoj oblasti." Ko je potem potico prekrižala in mi jo ponudila, sem se spomnil Cankarjeve črtice "Sveto obhajilo". Takrat je tudi mene obhajala mati.

Vsako leto, ko moja pridna žena peče velikonočne potice v tisti peči, me spreleti spoštuječ spomin na mamo. - Kmečke matere, ko zdaj po velikonočnih praznikih dajete svojim otrokom potice, jim povejte, da je v njih vaše, njim darovano obhajilo.

Viktor Levovnik

OSAMELA SMREKA

Tam pod Uršljo goro,
tam na gozdni jasi,
sramežljivo vzkliko
mlado je drevo.

Tam pod Uršljo goro,
tam na gozdni jasi,
hitro zraslo mlado je drevo.

Tam pod Uršljo goro,
tam na gozdni jasi,
čez mnogo, mnogo let,
se od starosti, osamljeno,
je zrušilo drevo.

Miha Ferk, 4. b

EMA PLANINŠEC 1903 - 1996

Ema Planinšec, Petrova mama, je prišla iz lepega kraja v lep kraj - iz Roške Slatine v Mislinjo.

Iz napredne in velike kmetije s številno družino, so se v okolico Mislinje prisožile kar tri sestre: Tončka Čebular, Ema Planinšec in Tina Führer. Za njimi se je takrat prisožila v št. 11. še njihova sestrična Pepca Tovšak, p.d. Kraljeva mama. Med vojno je prišel v št. 11. za župnika tudi njihov bratranec Tine Štefancioza.

Na njihovi obširni kmetiji so se preživljali predvsem s pridelovanjem koruze in vzrejo prašičev. Svoje življenjske in delovne navade je Petrova mama prinesla tudi s seboj in s svojimi pridnimi rokami prekoreninjala in oživljala svoj novi dom in celotno Petrovo posestvo.

Ko se je leta 1927 omožila s Francem Planinšcem, je skoraj letno zapovrsti rodila deset otrok. Šest, še živčih, se je poslednji dan njene zemeljske poti od nje poslovilo, štirje so ji umrli mladi. Ni ji bilo priznane vrste materinega trpljenja in žalosti.

Njena življenjska želja je bila, da bi spravila svoje otroke k dobremu kruhu, vsaj k boljšemu od njenega. To se ji je uresničilo. Vsakemu je omogočila šolanje in ga usmerila na pot poštenega in željnega poklica. Oba z možem sta stremela k temu in si skrb in napore za ta cilj starševsko delila.

Mož je vseskozi opravljal mesarsko obrt in bil zaradi tega mnogokrat od doma. Tega se je vdano navadila in se še toliko bolj posvetila vzgoji otrok in gospodarjenju na kmetiji. Ob tolikih otrocih je njena življenjska moč in materinska ljubezen izgorevala v polno.

Petrova mama je bila kot svetopisemska žena: pokončna, poštena, delovna, ljubeča, čuteča in razumevala do vseh v stiski ter odpuščajoča vsakemu in miroljubna s svojo okolico. Njen stil življenja je bil, zaupati v božjo voljo. Bila je globoko verna, mnogim je bila dobra botra.

Slovenstvo ji je bilo privzgojeno od doma. Zato je med zadnjo vojno še toliko težje prenašala gnev nad okupatorjem, ker je tako grobo poniževal njeno narodno zavest ter preganjal njene sorodnike in znance v nemška taborišča. Smrt nečaka Zdravka Čebularja, komisarja v Pohorskem bataljonu, jo je močno potrla. - Nešteto toplih obrokov in druge hrane je na svojem štedilniku pripravila za partizane. V stalni nevarnosti za svoje življenje in življenje celotne družine je tvegala za njih, a vzdržala.

Poslednjo iz njenega rodu, tudi njenih bratrancev, smo letošnje pomladi položili v grob na domačem pokopališču v št. 11. Odšla je spokojno in spokojno naj tudi počiva.

Vsem njenim dragim, ki za njo žalujejo, v imenu znancev in prijateljev - iskreno sožalje.

Andrej Šertel

HELENA MONGOS 1911-1996

Tiho, kot je živela, tako je tudi za vedno odšla od nas draga mama Helena Mongos z Goriškega vrha.

Rodila se je med osmimi otroki v Šaferjevi bajti pri Boštjanu. Otroštvo ji je minevalo v težkih letih prve svetovne vojne in tudi nadaljna mladostna leta ni preživljala rožnato. Leta 1935 si je izbrala svojega življenjskega sopotnika Blaža. Na prelepi Ojstrici sta si izbrala dom, skromen, vendar toplel. Helena je rodila osem otrok, ki sta jih vse lepo vzgojila in so jima na stara leta vračali dano ljubezen. Pred osmimi leti

ji je umrl mož in tako je ta leta preživela s hčerko Tilko.

Ob hudi bolezni se ni odločila za odhod v bolnišnico, ampak je ostala doma, kjer so ji zadnje dneve lajšali ljubeči otroci. Tako se je iztekla pot dobre mame in zveste žene ter prijetne sosedice.

Iskreno se zahvaljujemo vsem sosedom in vsem, ki ste jo pospremili na njeni zadnji poti. Posebej se zahvaljujemo Koprčevim, pevskemu zboru in g. župniku za tolažilne besede. Še posebno zahvala gre dr. Miri Skrlavnik za lajšanje bolečin ob njeni hudi bolezni.

Vsi njeni žalujejoci

AVGUST BROMAN 1909 - 1996

Tu so njegovi uspehi najbolj vidni! Poleg vsestranskih prizadevanj za ohranitev našega kmečkega življenja v pestri, bogati, prelepi Koroški, je uspel tudi v svoji osnovni funkciji kot izredno dober gojitelj gozdov.

Ob prihodu v strojanski revir je tu našel mnogo posek, novin, zaraščenih pašnikov in še kaj. Začel je z obnovo danes lepih, donosnih drogovnjakov, pa tudi debeljakov izrednih kvalitiet.

Poseben posluh je imel do sonaravnega gospodarjenja z gozdovi. Veliko je vnašal novega, sodobnega. Čiste gozdove iglavcev je spreminjal v mešane, kar mu je uspelo z vnašanjem in čuvanjem listavcev.

Bil je odličen gozdar, tako s srcem, kot z dušo ter znanjem, izredno pošten in deloven. Za vse, kar je dobrega storil v tej naši zeleni bratovščini, se mu iz srca zahvaljujem. Nekdanji sodelavci ga bomo ohranili v trajnem spominu; mlajši, njegovi nasledniki pa mu zagotavljamo uresničitev njegovih ciljev; to je, "OHRANITI NAŠE GOZDOVE ČIM LEPŠE".

V imenu Koroških gozdarjev izrekam ženi, sinu in ostalemu sorodstvu iskreno sožalje.

Jože Logar

ALOJZIJA KOBOLT 1934 - 1996

Življenje v prometni nesreči. Pred dvema letoma in pol ji je umrl še mož. V tolažbo ji je ostal sin Ivan z družino, ki je nasledil kmetijo ter ostale hčerke z družinami. Kljub bolezenskim težavam je Alojzka vedno skrbela za toplo družinsko ognjišče. Vsakdo, ki je obiskal Otovo domačijo, je bil dobrodošel.

Zadnje čase svojega življenja je bila vse pogostejše po bolnišnicah. Kadar je bila doma, so hčerke in vsi domači lepo skrbeli za njo. Vračali so ji njeno materinsko ljubezen, ki jo je nekoč dajala vsem. Ko ji ni bilo več pomoči, so jo pripeljali k hčerki Gretki, da so imeli zdravniki do nje lažjo pot.

Na koncu se v imenu Alojzke in v svojem imenu zahvalim vsem, ki so v času njene bolezni skrbeli za njo in jo obiskovali v bolnišnicah. Prav tako gre zahvala vsem, ki so ji ob zadnjem slovesu poklonili cvetje in sveče ter jo v tako lepem številu pospremili na zadnjo pot.

Počivaj sladko, draga Alojzka, v domači zemlji, ki si jo vedno ljubila! - Ohranili te bomo v lepem spominu!

Ludvik Mori

VIHARNIK izdaja Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec, p.o. Uredniški odbor: Ida Robnik, Majda Klemenšek in Gorazd Mlinšek. Urednica: Ida Robnik, lektorica: Majda Klemenšek. Tehnični urednik: Bruno Žnideršič. Naklada: 1700 izvodov. Tisk in dovršitev: CODA PRESS, Maribor, 1996.

To število je uredil Andrej Šertel. Na podlagi mnenja Ministrstva za informiranje z dne 30. 1. 1992 je VIHARNIK proizvod informativnega značaja iz 13. točke tarifne številke 3, za kar se plačuje petodstotni davek od prometa proizvodov.

IVANKA CERKOVNIK 1938 - 1996

Na završkem pokopališču smo 1. marčevskega dne pospremili k poslednjemu počitku IVANKO CERKOVNIK. Življenska pot te skromne, mime in tihe ženske, ki ji sreča v življenju ni pogosto namenila svojih darov, se je v sredini noči tragično končala.

V Završah je 23. decembra 1938 leta prirojena v svet Ivanka. Ta slikoviti košček, hribovit pa vendar nevsakdanje privlačen, je očaral in kar privezal dekle nase, saj nikoli ni zapustila rojstne hiše, zemlje, travnikov in gozda, ki so bili njen svet v malem. Svet za katerega ja zajokala v času grmenja orožja v otroštvu, čeprav še sama ni vedela zakaj. Svet v katerem je ob bratu, ki je umrl še v povojih in sestrah, poznala le sosesko. In ko je predana delu želela vrezati še sad ljubezni, ji je smrt izbranca pomenila novo, hudo preizkušnjo. Tudi v drugo je potegnila napačno karto in se vdala usodi. A zaživela je v ljubezni do otrok, do obeh sinov, za katere je skrbela in bdela nad njuno srečo. Skromna kmetija je kljub Ivankini pridnosti dajala premalo in 1969 leta si je poiskala službo med delavkami Mikona. Po službi je delala še doma in

z materjo sta brez moških rok postorili malodane vse. Res je bil vsakdan te skromne ženske eno samo delo, ki ga je zmogla, kjer je bil vsak gib, vsaka kaplja potu poplačano z zavestjo, da je to za lepši jutri njenih otrok. Vse je storila zanj, vse jima je odmerila, ničesar zamerila. Pa vendar ji je ponagajala hrbljenica, pozneje ni prizanesla niti ženska narava. Po operaciji se je morala 1984 leta invalidsko upokojiti a je roke po delu doma stegnila spet, ko si je le za silo opomogla. Prehitro, a ga ni bilo, ki bi ji to lahko ubranil. Saj kratkoma ni vzdržala, da ne bi pogledala v hlev in svinjak. Garanja je bila vajena in za nič na svetu ni znala držati rok križem. Lani pa jo je zdravje mnogo prežgodaj privežalo na posteljo. Spoznala je, da človeku, ki ni rojen pod srečno zvezdo, še vrata bolnišnične sobe niso odprta. Tako je ležala doma, morda prav zaradi trne proti koncu leta spet stopila na svoje noge. Postala pa je drugačna, zagrenjena in še bolj zaprta vase. Tuhtala je in se razveselila le še vnukinje. Kdo ve, je bila bolezen res tako huda preizkušnja za ženo, katere življenjska pot je bila bogato preprejena z vsemi tegobami. Odgovor je ponesla s seboj v temo.

Vsem njenim, posebej sestram Berti in Pepci, velja iskreno in globoko sožalje v imenu krajanov mislinjske občine.

Marjan Križaj

*Zaspal si in zaprt trudne si oči,
naj Bog odpre ti rajska vrata,
tam gori v večnosti.
Kako je prazen dom, dvorišče,
naše oko zamanj te išče.
Ni več tvojega smehljaja,
le trud in delo tvojih pridnih
rok za vedno nam ostaja.
Ni dneva, ne noči,
povsod si z nami ti.*

ZAHVALA

Z žalostjo v srcu se ob vse prerani izgubi dragega moža, očeta, dedka in brata

IVANA ZALOŽNIKA iz Mislinjske Dobrave

iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom in znancem, posebej pa družinam: Čemič, Lužnik in Štusaj, ki so nam pomagali v težkih trenutkih žalosti ter vsem, ki so darovali sveče in za svete maše. Hvala zdravnikom in strežnemu osebju kirurškega in internega oddelka slovenjegraške bolnišnice, g. nadžupniku Francu Rataju in g. kaplanu Tonetu Burji za opravljen pogrebni obred.

Žalujoci: žena Štefka, hčerka Ivica z družino ter sestri Mica in Anica z družinami

*Solza kane mi iz očesa,
pred menoj je tvoj obraz,
odšla si tiho, brez slovesa,
mirno spiš in čakaš nas.
Imela težko si življenje,
nikoli več ne čaka
te trpljenje!*

SPOMIN

Letos 8. marca je minilo deseto leto žalosti, odkar nas je zapustila naša draga hčerka, sestra in mamica

MARINA KLANČNIK

Z lepim spominom jo vedno spremljajo v mislih
njeni najdražji

*Tiha in mirna bila je tvoja pot,
nam ostal boleč spomin
na tvoj odhod,
v našem domu sonca ni,
vse prazno je, ker tebe ni.*

ZAHVALA

Ob boleči izgubi dragega moža, očeta, dedja in brata

VIKTORJA ROBNIKA iz Mislinje

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so ga spremljali na zadnji poti, mu darovali vence in cvetje, sveče in za svete maše. Hvala kolektivu Elektro Šoštanj in Gostinskemu podjetju Kozjak Radlje ob Dravi za podarjena venca, govorniku Marjanu Križaju za ganljivo izrečene besede slovesa, šentiljskim pevcem za zapete žalostinke, praporščakom in g. dekanu Tinetu Tajniku za pogrebni obred. Hvala tudi pogrebni službi Jerneja Zaveršnika.

Žalujoci: žena Marija, sin Viktor in hčerki Marija in Cilka z družinami, brat Jože in sestra Cilika

ZAHVALA

Ob težki izgubi moje drage mame in tašče

MARIJE ŠAFAR

se iskreno zahvaljujemo vsem za izkazano pomoč in vsem, ki ste darovali vence, cvetje, sveče in za svete maše. Posebna zahvala zdravniškemu osebju poškodbenega oddelka slovenjegraške bolnišnice. Iskrena hvala govorniku ob odprtem grobu Tonetu Lahu in župniku Petru Leskovarju za pogrebni obred.

Žalujoci sin Pavli z ženo Štefko

BILO JE NEKOČ ...

Ležal je sredi velike spalnice. Utrujene oči so nemirno begale sem ter tja po prostoru. Vstopila sem naprej, polna mešanih občutkov, da morda kot vsiljivec vstopam v njegov svet.

Tiho sva nekaj trenutkov zrla drug drugega. Pozdrav in pojasnilo, čemu prihajam. Njegov obraz je zakrila bolečina. Da, seveda, pozna me in spomin mu priključa leta, ko je bilo še vse drugače.

Pogledam po njegovi zakonski postelji. Tako droban je videti med rjuhami. Še pred nekaj tedni je ob njem ležala ona, s katero sta skupaj prebrodila življenje. Ni je več. Težko izpove bolečino slovesa, a njegove oči nemo pričajo, kakšno vrzel je v njem zapustil njen odhod. Skupaj sta prehodila steze mladosti. Imela sta otroke, danes ga obiskujejo že vnuki. Pogovor obrnem na leta, ko je hodil po gozdovih. Veliko se je ustavljal na koroških kmetijah. Rad je kramljal s kmeti in na dvoriščih ter kmečkih kajžah odkrival pozabljene predmete, ki jih je z ljubeznijo do preteklosti in dediščine odkrival ter mnoge rešil, preden bi jih uničil čas pozabe.

Pa koroška dekleta! Oči mu kljub bolečini še zaiskrijo ob spominu na mlade dni. "Lepo je bilo takrat", pripomni. Znova ga preplavi žalost ob spominu na drago rajno. "Tako rada sva se imela", preprosto izpove. Še mnogo ima povedati. Kako je kot bos fantič obiskoval takratno ljudsko šolo. In vojna leta. Mobiliziranec v nemški vojski, poslan v Rusijo. Zima in mrz sta mu za doto zapustila ozeblino, ki ga še v starosti spominjajo na tisti čas.

"Treba je bilo preživeti", skromno pripomni.

Veliko spominov, vrednih zapisa hrani iz tistih dni.

Stisnem mu roko v slovo ter obljubim, da še kdaj pridem. Odidem po stopnišču, na zidu se ozrem na panjske končnice ter leseno razpelo, ki ga je pred nekaj leti prinesel iz majhnega zaselka. "Da bi Bog varoval njegove najdražje ter njihov dom", je takrat dejal.

Andreja Mlinar

PRIJATELJSTVO

Le redko med ljudmi
iskren prijatelj se dobi.
Še najbolj zvesti prijatelj pes ti je,
ker gleda vedno te v oči.

Spremlja te na poti vsepovsod,
sovražnih čuva te nadlog,
zato skrbimo zanj lepo,
dobroto našo nam on vračal bo.

Fanika Rotovnik

V SPOMIN

*Prišla je pomlad,
z njo tvoje slovo,
ki večno boleče bo.*

21. marca 1996 je minilo osem let, ko nas je zapustil
naš dragi oče, dedek in pradedek

BLAŽ MONGOS

iz Goriškega vrha nad Dravogradom

*Le solza, ki po licu polzi,
ve, kako naše srce trpi.
Ne more se potolažiti
in te pozabiti.*

Hvala vsem, ki se ga spominjate, obiskujete njegov grob.
Hvala, če nanj položite cvetje in prižgete svečo.

Za njim žalujejo njegovi otroci z družinami, vnuki
in pravnuki.

*V zahvali za pokojnim GABRIJELOM
GORJUPOM v prejšnji številki Viharnika, je
v prvem odstavku pravilno: sosedom in ne:
sodelavcem. Se opravičujemo!*

Lani je bilo "hruškovo" leto, ker se je pod lastno težo sadežev šibila skoraj sleherna hruška. Da bo sadno drevje dobro obrodilo tudi letos, ga je potrebno spomladi skrbno obrezati.

Foto: R. Jeromel

Koroško gozdarsko društvo na smučeh

Letošnjega smučarskega tekmovanja Koroškega gozdarskega društva se je udeležilo čez petdeset tekmovalcev. Organizacijo tekmovanja v veleslalomu je prevzel Smučarski klub Slovenj Gradec.

Ženske so tekmoval v enotni starostni kategoriji, moški pa v treh.

Rezultati moški:

- letnik 1950 in starejši - 1. mesto: Franc Plesec, upokojenec, čas: 35,57 sek.
- letnik 1951 - 1960 - 1. mesto: Bogdan Kutin, GG - Gradnje, čas: 36,38 sek.
- letnik 1960 in mlajši - 1. mesto: Milan Golob, Zavod za gozdove, čas: 36,27 sek.

Rezultati ženske:

- 1. mesto: Darja Hain, GG - DSSS, čas: 44,11 sek.

Bilo je lepo. Tekmovalci so premagali snežno strmino, navijači pa hud mraz.

Gorazd Mlinšek

GOZDNO GOSPODARSTVO SLOVENJ GRADEC

Motorne žage za hobby

JONSERED 2040	43.133,00
HUSQVARNA 36	50.112,00

Mot. žage za profesionalno rabo

JONSERED 625	76.870,00
HUSQVARNA 254 xp	88.435,00

Ponujamo vam:

- stroje, orodja, opremo in pripomočke za delo v gozdu:
- motorne žage in rezervne dele (verige, meče, ...)
- vse vrste pil, gozdarske spreje in krede, zažogde, ...
- gozdarske škornje, čelade, zaščitne obleke in rokavice, olja in maziva
- veliko izbiri električnih orodij za domačo uporabo
- in orodja za delo na vrtu:
- kosilnice za travo (komposterje, motokultivatorje)
- motorne kose (z najlonsko glavo in rezilnimi noži).

Smo pooblaščen prodajalec in serviser motornih žag JONSEREDS ter prodajalec in serviser motornih žag, kos in kosilnic HUSQVARNA.

specializirana trgovina za oskrbo gozdarstva

VERIGE 28 Z	1.530,00
VERIGE 34 Z	1.850,00
MEČ 15", 18"	3.850,00
VLEČNA VERIGA 2,5 m	3.516,00
ŽIČNA VRV Ø 10	290,00/m

VITLA

3T	109.050,00
4T	133.645,00

NOVO

REZERVNI DELI ZA TRAKTORJE VSEH VRST IN TOVORNA VOZILA TAM, ZASTAVA

GUME, SNEŽNE VERIGE

MOŽNOST PLAČILA NA OBROKE OZIROMA PLAČILA Z ODKUPOM LESA

DOBRE STVARI OSTAJAJO

GOZDNO GOSPODARSTVO SLOVENJ GRADEC

Koroška c. 68 (Dvorec), Radlje, tel. 0602/71 421 · fax 0602/71-239

KOROŠKA ZADRUŽNA HRANILNO KREDITNA SLUŽBA p.o.

SLOVENJ GRADEC, CELJSKA CESTA 7
TELEFON: 0602/42-341, 42-344, 43-193
TELEFAX: 0602/43-301

TOLAR na TOLAR ZA RAZVOJ KMETIJSTVA

OBRETNOSTNE MERE ZA HRANILNE VLOGE OD 1. APRILA 1996 DALJE

Vloge	Na mesec (31 dni)	Na leto
Vloge na vpogled,		
tekoči in žiro računi občanov (2%)	0.17%	2.00%
Žiro računi društev (1%)	0.08%	1.00%
Depoziti nad 31 do 61 dni (T+4)	1.37%	17.42%
Depoziti nad 91 dni (T+5), (D+5)	1.44%	18.55%
Depoziti nad 181 dni (T+6), (D+6)	1.53%	19.68%
Depoziti nad 1 leto (T+7.5), (D+7.5)	1.65%	21.37%
Kratkoročna posojila za kmete,		
člane zadrug (T+15)	2.24%	29.84%
Kratkoročna posojila za kmete,		
nečlane zadrug (T+16)	2.31%	30.97%
Zakonska zamudna obrestna mera		
(letni T+18)		30.91%

T je temeljna obrestna mera, ki jo za vsak mesec določi Banka Slovenije trenutno kot aritmetično povprečje indeksa rasti drobnoprodajnih cen za zadnje 4 mesece.
D je devizna klavzula, ki se izračuna kot razlika med srednjim tečajem Banke Slovenije za DEM na dan poteka vezave in na dan sklenitve vezave.

PODRUŽNICA ZA KOROŠKO
SLOVENJ GRADEC
FRANCETOVA 7, 62380 SLOVENJ GRADEC
TEL. 0602 41-591, 41-813, 41-881, 41-882, FAX 0602 41-814

DA SMO VAM BLIŽE,
KO NAS POTREBUJETE:
TELEFON

080-19-20

PRVA BREZPLAČNA TELEFONSKA ŠTEVILKA
ZA NAROČANJE OBISKA
ZAVAROVALNIŠKEGA ZASTOPNIKA.

ŽIVLJENJE GRE NAPREJ, IN MI Z VAMI

Ni kaj dodati! - Umetelno izdelan smerokaz vabi k PEHTOTOVI domačiji na Pernicah. Gospodar ga je naredil sam. - Naredite tudi vi kaj podobnega za svoj dom. - Besedilo in foto: L. Mori.

SLOVENSKA BUTARA VELIKANKA

Skozi ovinek pred cerkvijo na Dobrni so šestdeset metrov dolgo butaro s težavo usmerjali. Pred cerkvijo je niso mogli postaviti, zato so jo položili na stopnice.

Besedilo in foto: F. Jurač